

Examenreglement

Havo en vwo

2021 – 2022

Versie 6, september 2021

Inhoudsopgave

INLEIDING	4
I. ALGEMENE BEPALINGEN	5
Artikel 1.1 BEGRIPSBEPALINGEN	5
Artikel 1.2 VOORLICHTING KANDIDATEN	8
Artikel 1.3 GEHEIMHOUDING	8
Artikel 1.4 VERANTWOORDELIJKE PERSONEN.....	8
Artikel 1.5 INWERKINGTREDING EN PUBLICATIE.....	9
Artikel 1.6 TOELATING TOT HET EXAMEN	9
Artikel 1.7 INDELING VAN HET EINDEEXAMEN.....	10
Artikel 1.8. CENTRAAL EXAMEN.....	13
Artikel 1.9 ONREGELMATIGHEDEN.....	13
Artikel 1.10 COMMISSIE VAN BEROEP.....	15
II. INHOUD EINDEEXAMEN	16
Artikel 2.1 HET EXAMENPROGRAMMA EN DE EXAMENVAKKEN	16
Artikel 2.2 AFWIJING WIJZE VAN EXAMINERING.....	17
Artikel 2.3 GEBRUIK COMPUTER TIJDENS HET EXAMEN	18
Artikel 2.4 VERSNELD EXAMEN AFLEGGEN.....	19
Artikel 2.5 EXAMEN OP EEN HOGER NIVEAU	19
III. ORGANISATIE & GANG VAN ZAKEN TIJDENS HET EINDEEXAMEN	20
Artikel 3.1 HET SCHOOLEXAMEN.....	20
Artikel 3.2 CENTRAAL EXAMEN.....	22
Artikel 3.3 AANVANG ZITTINGEN VAN DE CENTRALE EXAMENS.....	23
Artikel 3.4 ZITTINGEN VAN DE CENTRALE EXAMENS.....	25
Artikel 3.5 EINDE ZITTINGEN CENTRAAL EXAMEN.....	26
Artikel 3.6 CORRECTIE CENTRAAL EXAMEN.....	27
Artikel 3.7 VASTSTELLING CIJFER CENTRAAL EXAMEN	27
Artikel 3.8 GESCHIL NA INZAGE	28
Artikel 3.9 BEWAREN VAN HET EXAMENWERK.....	29
Artikel 3.10 GEGEVENSVERSTREKKING.....	29
IV. UITSLAG, HERKANSING, DIPLOMERING	30
Artikel 4.1 EINDCIJFER EINDEEXAMEN	30
Artikel 4.2 VASTSTELLING UITSLAG.....	30
Artikel 4.3 UITSLAG EINDEEXAMEN	30
Artikel 4.4. HERKANSING	31
Artikel 4.5. JUDICIUM CUM LAUDE.....	32

Bijlagen

Bijlage 1	De afname van de schoolexamens.....	34
Bijlage 2	Herexamen van een schoolexamen, inhalen, herkansen en toekennen van een afwijkend examen.....	39
Bijlage 3	Afspraken bij doubleren en het overdoen van het examenjaar havo	42
Bijlage 4	Overzicht van alle vakken en onderdelen in de bovenbouw havo	44
Bijlage 5	Vrijstellingen bij doubleren vwo.....	45
Bijlage 6	Overzicht van alle vakken en onderdelen in de bovenbouw.....	47
Bijlage 7	Samenstelling combinatiecijfer atheneum/ gymnasium 4vwo, 5vwo en 6vwo	48
Bijlage 8	Slaag/zakregeling 2021/2022 (onder voorbehoud).....	49

INLEIDING

Voor je ligt het examenreglement dat voor alle eindexamenleerlingen van het Ichthus Lyceum van toepassing is. Het examenreglement is een nadere uitwerking van bepalingen uit het algemeen geldende Eindexamenbesluit VO. Dit besluit kan via de site www.overheid.nl geraadpleegd worden.

Het examenreglement behandelt niet alleen de rechten en plichten van de leerling, maar ook de rechten en plichten van de school. Dit examenreglement geldt voor het schooljaar 2021/2022. Wijzigingen in het eindexamenbesluit VO kunnen leiden tot tussentijdse wijzigingen van dit schoolexamenreglement. Als dit schoolexamenreglement strijdig is met de inhoud van het Eindexamenbesluit VO, de WVO of andere op het eindexamen toepasselijke wet- of regelgeving, dan is de betreffende bepaling uit dit reglement niet van toepassing en geldt de desbetreffende bepaling uit het Eindexamenbesluit VO, de WVO of andere toepasselijke wet- of regelgeving.

Dit examenreglement is vastgesteld door het College van Bestuur van de Dunamare Onderwijsgroep (het bevoegd gezag) en ligt ter inzage bij de schoolleiding. Voor ouders en leerlingen staat dit document op de website van de school: www.ichthuslyceum.nl

Onder verantwoordelijkheid van het College van Bestuur van de Dunamare Onderwijsgroep nemen de rector en de examinatoren het eindexamen af. Het eindexamen bestaat uit een schoolexamen (SE) en een centraal examen (CE). Een leerling kan pas aan het centraal examen deelnemen als hij het schoolexamen in zijn geheel heeft afgelegd.

Ir. D. A. Volmer, rector

Driehuis, september 2021

I. ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1.1 BEGRIPSBEPALINGEN

In het Examenreglement en het Programma van toetsing en afsluiting wordt verstaan onder:

- Bevoegd gezag** Het bevoegd gezag bedoeld in artikel 1 van de Wet op het voortgezet onderwijs, vertegenwoordigd door het College van Bestuur.
- Bijzitter** Een bijzitter is een medewerker van de school die bij de afnamen van een mondelinge examens aanwezig kan zijn. De bijzitter houdt het protocol bij en vermeldt daarin de datum, het tijdstip, de behandelde onderwerpen en de daarin behaalde resultaten. Hij kan tevens vragen stellen.
- Centraal Examen** Een onderdeel van het eindexamen in een aantal vakken, dat wordt afgenomen conform de artikelen 36 t/m 45 van het Eindexamenbesluit VO.
De examentijdvakken/tijdstippen worden door het College voor Toetsen en Examens vastgesteld.
- Commissie van Beroep** Een door het bevoegd gezag ingestelde commissie waarbij de kandidaat tegen een beslissing van de directeur beroep kan aantekenen conform het bepaalde in artikel 5 van het Eindexamenbesluit VO.
- CvTE** College voor Toetsen en Examens, genoemd in artikel 2, eerste lid van de Wet College voor toetsen en examens.
- Deeleindexamen** Een examen in een of meer van de voor het eindexamen voorgeschreven vakken.
- Directeur** De rector of directeur in de zin van art. 32 lid 2 WVO en de conrector of adjunct-directeur in de zin van art. 32 lid 3 WVO.
- DUO** De Dienst Uitvoering Onderwijs, een agentschap van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.
- Eindexamen** Het eindexamen valt uiteen in een schoolexamen (SE) en een centraal examen (CE).

Examencommissie	De examencommissie zoals beschreven in het artikel Verantwoordelijke personen van dit examenreglement.
Examendossier	Het examendossier is het geheel van de onderdelen van het schoolexamen, zoals vermeld in het PTA van ieder vak.
Examenreglement	Document met de formele regels van het examen.
Examinator	Degene die is belast met het afnemen van het examen in een vak in het examenjaar of de voorexamenjaren.
Examensecretaris	Het personeelslid dat belast is met de coördinatie van activiteiten en processen van het examenproces.
Examenstof	De aan de kandidaat te stellen eisen, op grond van het door hem voor elk vak gekozen programma.
Gecommitteerde	De Minister maakt een koppeling van scholen en instellingen voor educatie en beroepsonderwijs voor de uitvoering van de tweede correctie door gecommitteerden. Een gecommitteerde in de zin van artikel 36 van het Eindexamenbesluit VO, belast met de tweede correctie van het eindexamen of een deel daarvan.
Havo	Hoger algemeen voortgezet onderwijs, genoemd in artikel 8 WVO.
Herkansing	Het opnieuw deelnemen aan het schoolexamen of het centraal examen.
Inhalen	Het alsnog afleggen van een eerder gemiste toets van het schoolexamen of centraal examen.
Inspectie	De Inspectie van het Onderwijs, bedoeld in artikel 1 van de Wet op het onderwijstoezicht.
Kandidaat	Ieder die door het bevoegd gezag tot het eindexamen of deelexamen wordt toegelaten.
Leerling	Een leerling aan een school voor voortgezet onderwijs.

Minister	De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen.
Ouder(s)	De ouder(s), verzorger(s) of voogd(en) van de leerling/kandidaat.
PTA	Programma van Toetsing en Afsluiting.
School voor VO	Een school voor vwo, een school voor havo, een school voor vmbo.
Schoolexamen	Het deel van het eindexamen dat door de school, volgens een vastgesteld Programma van Toetsing en Afsluiting wordt afgenomen.
Schoolexamen- vak	Vakken die in de slaag- en zakregeling worden genoemd, maar waar geen centraal schriftelijk eindexamen voor afgenomen wordt, zoals maatschappijleer, bewegen, school en maatschappij (BSM).
Schooljaar	Het tijdvak dat aanvangt op 1 augustus en eindigt op 31 juli van het daaropvolgend jaar.
Stage	De stage, bedoeld in artikel 22, tweede lid, onderdeel b van de WVO.
Toets	Een toets met schriftelijke of mondelinge vragen en opdrachten of een praktische opdracht.
Vwo	Vorbereidend Wetenschappelijk Onderwijs, genoemd in artikel 7 WVO.
WVO	Wet op het voortgezet onderwijs.

Artikel 1.2 VOORLICHTING KANDIDATEN

- a. Vóór 1 oktober krijgen de kandidaten het examenreglement en programma van toetsing en afsluiting uitgereikt. Het algemeen gedeelte van het examenreglement wordt toegelicht en uitgelegd door de mentor/afdelingsleider en het programma van toetsing en afsluiting door de betreffende vakdocent (examinator).
- b. Op de algemene ouderavond krijgen de ouders uitleg over de uitgereikte regelingen.
- c. Tijdig vóór het einde van iedere periode van het schoolexamen krijgen de kandidaten het rooster van de afsluitende toetsen voor zover deze centraal worden afgenomen.
- d. In april ontvangen de kandidaten voor het centraal examen het rooster van het centraal examen en de data van besprekingen in verband met keuzes e.d., de uitslag en diploma-uitreiking.

Artikel 1.3 GEHEIMHOUDING

Een ieder die betrokken is bij de uitvoering van het eindexamen en daarbij de beschikking krijgt over gegevens waarvan hij het vertrouwelijke karakter kent of redelijkerwijs moet vermoeden, en voor wie niet reeds uit hoofde van ambt, beroep of wettelijk voorschrift ter zake van die gegevens een geheimhoudingsplicht geldt, is verplicht tot geheimhouding daarvan, behoudens voor zover enig wettelijk voorschrift hem tot bekendmaking verplicht of uit zijn taak bij de uitvoering van het eindexamen de noodzaak tot bekendmaking voortvloeit.

Artikel 1.4 VERANTWOORDELIJKE PERSONEN

a. Het bevoegd gezag

Het College van Bestuur van Dunamare Onderwijsgroep is eindverantwoordelijk voor de juiste uitvoering van de regels van het examenreglement en het programma van toetsing en afsluiting. Deze verantwoordelijkheid geldt ook voor het centraal examen. In de praktijk delegeert het bevoegd gezag deze taken aan de schoolleiding. Het bevoegd gezag houdt toezicht op de uitvoering van het examen o.a. door middel van het agenderen van dit onderwerp bij voortgangsgesprekken met de schoolleider en middels evaluatie en meldingen van examensecretarissen. De inspecteur heeft een toezichthoudende taak en treedt zo nodig corrigerend op.

b. Directeur

De directeur en de examinatoren van de school nemen onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag het eindexamen af. De directeur en de examensecretaris stellen de uitslag vast en ondertekenen de diploma's en de cijferlijsten. De directeur volgt en analyseert overheids- en schoolregelingen inzake het examen en benoemt de examensecretaris(sen). De directeur heeft de beslissende rol bij het nemen van maatregelen inzake onregelmatigheden (waaronder fraude).

c. Examensecretaris

De directeur en de examinatoren van de school nemen onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag het eindexamen af. De examensecretaris is aangewezen door de directeur van de school en zorgt voor een correcte en zorgvuldige uitvoering van de (schoolexamen)procedures. Daarnaast is de examensecretaris de contactpersoon voor intern en extern betrokkenen bij het schoolexamen en het centraal examen. De examensecretaris geeft leiding aan de examencommissie.

d. De examencommissie

De examencommissie is belast met de voorbereiding en organisatie van de inrichting en uitvoering van het schoolexamen, het Digitaal Centraal Examen en het Centraal Schriftelijk en De examencommissie heeft de opdracht de kwaliteit van de schoolexaminering te bewaken en te bevorderen. De examencommissie controleert of de inrichting en de uitvoering van de processen op orde is, en houdt toezicht op de inhoudelijke kwaliteit van de examinering. Daarnaast kijkt de examencommissie ook of processen en inhoud in voldoende mate aansluiten bij de visie van de school op toetsing en examinering en of het afsluitende karakter van het schoolexamen gewaarborgd wordt. Voort stelt zij richtlijnen en aanwijzingen vast om schoolexamens te beoordelen en vast te stellen. De examencommissie bestaat uit een oneven aantal leden, ten minste drie. De examencommissie stelt jaarlijks een verslag op over haar bevindingen bij het borgen van de kwaliteit van de schoolexaminering en verstrekt dit verslag aan het bevoegd gezag aan het einde van het schooljaar.

Indien een kandidaat conform artikel. 3.1 sub h van dit reglement bij de examencommissie beroep instelt tegen de vaststelling van een cijfer voor een toets van het schoolexamen en bij de vaststelling van dit cijfer een lid van de examencommissie is betrokken, neemt het betrokken lid geen deel aan de behandeling van het verzoek of de klacht.

De examencommissie bestaat uit:

Arjan Odijk	voorzitter
Noor van Dort	jaarlaagcoördinator 5H
Claire Linders	jaarlaagcoördinator 6V

In voorkomende gevallen kan de examencommissie geadviseerd worden door een docent of examiner, of een van de andere jaarlaagcoördinatoren bovenbouw.

Artikel 1.5 INWERKINGTREDING EN PUBLICATIE

- Dit examenreglement treedt, na instemming van de medezeggenschapsraad, in werking met ingang van 1 augustus 2021 en is van toepassing op alle leerlingen in de (voor) examenklassen.
- De tekst van het examenreglement is alleen verkrijgbaar in het Nederlands.
- Het examenreglement wordt vóór 1 oktober 2021 gepubliceerd op de website van de school.
- Het examenreglement 2021-2022 wordt per 1 oktober 2022 ingetrokken, tenzij het examenreglement 2022-2023 niet in werking is getreden door middel van publicatie op de website van de school.

Artikel 1.6 TOELATING TOT HET EXAMEN

- Tot het eindexamen zijn diegenen toegelaten die zijn ingeschreven als leerlingen van het Ichthus Lyceum en die volgens de aan het Ichthus Lyceum of een andere school gebruikelijke procedure zijn bevorderd naar het (voor)examenjaar.
- De directeur kan een kandidaat die niet staat ingeschreven als leerling van de school, eveneens in de gelegenheid stellen een deeleindexamen aan de school af te leggen.
- De directeur van een dagschool kan op grond van artikel 59 van het Eindexamenbesluit, de inspectie gehoord hebbende, toestaan dat ten aanzien van kandidaten die in het laatste leerjaar langdurig ziek zijn en ten aanzien van kandidaten die lange tijd als gevolg van bijzondere van de wil van de kandidaat onafhankelijke omstandigheden, niet in staat zijn geweest onderwijs in het laatste leerjaar te volgen, het eindexamen gespreid over twee schooljaren wordt afgenomen

Artikel 1.7 INDELING VAN HET EINDEXAMEN

Het eindexamen kan voor ieder vak bestaan uit een schoolexamen, een centraal examen dan wel uit beide.

A. Het schoolexamen

De directeur bepaalt het tijdstip waarop het schoolexamen aanvangt. Het schoolexamen wordt afgesloten voor de aanvang van het eerste tijdvak, bedoeld in artikel 37 van het Eindexamenbesluit VO. De directeur kan een kandidaat die ten gevolge van ziekte of een andere van zijn wil onafhankelijke omstandigheid het schoolexamen niet heeft kunnen afsluiten voor de aanvang van het eerste tijdvak, in de gelegenheid stellen het schoolexamen in dat vak af te sluiten vóór het centraal examen in dat vak, doch na de aanvang van het eerste tijdvak.

Voor aanvang van het centraal examen ontvangt de kandidaat een overzicht van behaalde resultaten en beoordelingen van alle onderdelen van het examendossier, de eindcijfers van het schoolexamen, getekend door de directeur en de examensecretaris.

Hierop staan:

- a: welke cijfers hij heeft behaald voor het schoolexamen.
- b: de beoordeling van de vakken waarvoor geen cijfer wordt vastgesteld.
- c: de beoordeling van het profielwerkstuk.

Onderdelen van het schoolexamen

Een schoolexamen wordt uit een aantal toetsen samengesteld. Voor elk examenvak afzonderlijk zijn de schoolexamens geregeld in het PTA. Onder toetsen vallen ook praktische opdrachten en handelingsdelen, met dien verstande dat voor de handelingsdelen geen cijfers worden toegekend. Zij moeten naar behoren zijn afgesloten. Voor de toetsen gelden verschillende presentatievormen.

Maatwerk PTA

Voor versnellers, overstappers, kandidaten die een of meer vakken op een hoger niveau afronden en kandidaten die vanwege doubleren met tussentijdse wijzigingen in het PTA te maken krijgen kan het noodzakelijk zijn om een persoonlijk programma van toetsing en afsluiting op te stellen. Ouders moeten zich met het aangepaste programma akkoord verklaren.

Mededeling cijfers per toets

Van elk cijfer in het kader van het schoolexamen behaald, wordt de leerling en zijn ouder/verzorger zo spoedig mogelijk op de hoogte gesteld door de examinator.

B. Het profielwerkstuk

Het schoolexamen vmbo-gl en vmbo-tl, havo en vwo omvat mede een verplicht profielwerkstuk. Het profielwerkstuk heeft betrekking op vak(ken) uit het profiel dat de leerling heeft gekozen (vwo en havo) dan wel een thema uit het profiel waarin de leerling onderwijs volgt (vmbo).

Regels met betrekking tot het profielwerkstuk:

- Elke leerling ontvangt uiterlijk in september informatie over de regelgeving en de eisen over het profielwerkstuk.
- Elke leerling is verplicht zich aan de instructies te houden zoals omschreven bij de voorgaande bullit.
- In het profielwerkstuk is citeren toegestaan mits bij elk citaat een bronvermelding is opgenomen. Het overnemen van teksten van anderen als zijnde eigen teksten wordt beschouwd als fraude en valt onder de bepalingen van het PTA bij onregelmatigheden. Ook het vertalen van teksten en deze presenteren als eigen tekst valt onder onregelmatigheden (zie artikel onregelmatigheden van het examenreglement).
- Om aan het Centraal Examen havo - vwo te kunnen deelnemen moet het profielwerkstuk ingeleverd zijn voor de gestelde inleverdatum moet de kandidaat een presentatie gegeven hebben en moet het werkstuk beoordeeld zijn met een cijfer.
- Het profielwerkstuk wordt digitaal én in *hardcopy* ingeleverd.
- De begeleider hanteert bij de beoordeling het beoordelingsformulier en geeft een kopie hiervan aan de leerling.
- Het cijfer voor het profielwerkstuk binnen havo en vwo maakt deel uit van het combinatiecijfer. Voor het vmbo geldt dat het profielwerkstuk wordt beoordeeld met 'voldoende' of 'goed'.

C. Beoordeling van het schoolexamen havo en vwo

1. Het cijfer van het schoolexamen wordt uitgedrukt in een cijfer uit een schaal van cijfers lopende van 1 tot en met 10.
2. Indien in een vak tevens centraal examen wordt afgelegd, worden de genoemde cijfers gebruikt met de daartussen liggende cijfers met 1 decimaal.
3. Het deelvak lichamelijke opvoeding wordt beoordeeld met "voldoende" of "goed". De beoordeling gaat uit van de mogelijkheden van de leerling en geschiedt op de grondslag van het genoegzaam afsluiten van de desbetreffende deelvakken, zoals blijkend uit het examendossier.
4. Het profielwerkstuk wordt beoordeeld met een cijfer. Het profielwerkstuk wordt beoordeeld door ten minste twee examinatoren. Dit cijfer vormt bij de havo en vwo een onderdeel van het combinatiecijfer.

D. Herexamen schoolexamen

1. De directeur kan bepalen dat de kandidaat die eindexamen of deeleindexamen aflegt, voor één of meer vakken het schoolexamen waarin geen centraal examen wordt afgenomen, opnieuw kan afleggen, met dien verstande dat de directeur dit recht in elk geval verleent voor het vak maatschappijleer behorende tot het gemeenschappelijke deel van de leerwegen, indien de kandidaat voor dat vak een eindcijfer heeft behaald lager dan 6. Het herexamen omvat door de directeur aangegeven onderdelen van het programma.

2. De directeur stelt vast hoe het cijfer van het in het eerste lid bedoelde herexamen wordt bepaald. Het hoogste van de cijfers bij het herexamen in een vak en bij het eerder afgelegde schoolexamen in dat vak geldt als het definitieve cijfer van het schoolexamen in dat vak.

E. Examendossier

Het schoolexamen bestaat uit een examendossier. Het examendossier is het geheel van onderdelen van het schoolexamen zoals gedocumenteerd in een door de directeur gekozen vorm. Het examendossier omvat tevens de resultaten die de leerling heeft behaald voor de vakken.

F. Afgewezen kandidaten havo

Indien een kandidaat bij het eindexamen definitief is afgewezen en hij besluit het laatste jaar over te doen, dan geldt de volgende regel:

De beoordeling van de onderdelen van het schoolexamen die in leerjaar 4 havo zijn afgenomen, blijven staan, alsmede het profielwerkstuk. De school kan besluiten in die gevallen de kandidaat een vervangende opdracht te geven. De elementen van het schoolexamen van leerjaar 5 havo vervallen en worden opnieuw gedaan.

De vakken die in het vierde leerjaar zijn afgesloten m.b.v. een schoolexamen (maatschappijleer, culturele en kunstzinnige vorming) hoeven niet overgedaan te worden. Deze cijfers/resultaten blijven staan. De vakken die in leerjaar 5 havo zijn afgesloten door middel van een schoolexamen (BSM, wiskunde D, profielwerkstuk, informatica) hoeven niet overgedaan te worden. Deze cijfers blijven staan.

Er is de mogelijkheid om een vak met alleen een schoolexamen toch over te doen. In dat geval moeten de leerling en de ouders zich bij de start van het schooljaar, doch uiterlijk 15 oktober van het betreffende schooljaar, schriftelijk akkoord verklaren met het vervallen van een eerder behaald cijfer.

F. Afgewezen kandidaten vwo

Indien een kandidaat bij het eindexamen definitief is afgewezen en hij besluit het laatste jaar over te doen, dan geldt de volgende regel:

De beoordeling van de onderdelen van het schoolexamen die in leerjaar 4 vwo en 5 vwo zijn afgenomen, blijven staan, alsmede het profielwerkstuk. De school kan besluiten in die gevallen de kandidaat een vervangende opdracht te geven. De elementen van het schoolexamen van leerjaar 6 vwo vervallen en worden opnieuw gedaan.

De vakken die in het vierde en/of vijfde leerjaar zijn afgesloten door middel van een schoolexamen (maatschappijleer, culturele en kunstzinnige vorming) hoeven niet overgedaan te worden. Deze cijfers/resultaten blijven staan. De vakken die in leerjaar 6 vwo zijn afgesloten door middel van een schoolexamen (BSM, wiskunde D, profielwerkstuk, informatica) hoeven niet overgedaan te worden. Deze cijfers blijven staan. Er is de mogelijkheid om een vak met alleen een schoolexamen toch over te doen. In dat geval moeten de leerling en de ouders zich bij de start van het schooljaar, doch uiterlijk 15 oktober van het betreffende schooljaar, schriftelijk akkoord verklaren met het vervallen van een eerder behaald cijfer.

Artikel 1.8. CENTRAAL EXAMEN

Tijdvakken en afname centraal examen

- a. Het centraal examen voor scholen voor voortgezet onderwijs kent een 1e, 2e en 3e tijdvak.
- b. Het eerste en tweede tijdvak worden afgenomen in het laatste leerjaar.

Artikel 1.9 ONREGELMATIGHEDEN

De directeur kan conform artikel 5 van het Eindexamenbesluit VO maatregelen nemen bij ontdekking van onregelmatigheden:

- a. tijdens het schoolexamen;
  - b. tijdens het centraal examen;
  - c. na het schoolexamen of centraal examen.
1. Indien een kandidaat zich ten aanzien van enig deel van het eindexamen aan enige onregelmatigheid schuldig maakt of heeft gemaakt, kan de directeur maatregelen nemen. Als onregelmatigheid wordt onder andere, maar niet uitsluitend, bedoeld:
    - Spieken bij een medeleerling;
    - Gelegenheid geven tot het overnemen van jouw antwoorden door andere leerlingen;
    - Praten tijdens toetsmomenten;
    - Het bij je dragen van mobiele apparaten (o.a. telefoon, smartwatch, draadloze oortjes);
    - Het zich onttrekken aan enig deel van het eindexamen door bijv. ongeldig verzuim;
    - Het niet of niet op tijd inleveren van werkstukken, verslagen (waaronder profielwerkstuk en literaturoffier), praktijkopdrachten, taken;
    - Het niet tijdig, conform dit examenreglement, afronden van (onderdelen van) het schoolexamen voordat het centraal examen een aanvang neemt.
  2. Fraude wordt ook als onregelmatigheid aangemerkt. Onder fraude wordt onder andere, maar niet uitsluitend, bedoeld:
    - Het kopiëren van andermans werk;
    - Het vervalsen van formulieren;
    - Het op onrechtmatige wijze verkrijgen van (school)examenopgaven;
    - Het gebruik van hulpmiddelen waarop of waarin aantekening zijn gemaakt;
  3. Indien een onregelmatigheid wordt geconstateerd, wordt de beslissing omtrent het opleggen van een maatregel als volgt voorbereid. De examensecretaris bepaalt in overleg met de directeur in welke gevallen de voorbereiding van de beslissing schriftelijk geschiedt en in welke gevallen de kandidaat wordt gehoord door de examencommissie. Bij schriftelijke voorbereiding wordt de kandidaat door de examensecretaris schriftelijk geïnformeerd over het voornemen om een maatregel op te leggen en wordt de kandidaat in de gelegenheid gesteld om binnen een door de examensecretaris te bepalen termijn schriftelijk zijn zienswijze kenbaar te maken. Bij voorbereiding door de examencommissie wordt de kandidaat eveneens schriftelijk geïnformeerd over het voornemen om een maatregel op te leggen en wordt de kandidaat vervolgens op een door de examencommissie te bepalen dag en tijdstip in de gelegenheid gesteld om te worden gehoord door de examencommissie. De kandidaat kan zich steeds laten bijstaan door zijn ouders of een andere door de kandidaat aan te wijzen meerderjarige. Nadat de kandidaat aldus in de gelegenheid is gesteld om schriftelijk respectievelijk mondeling zijn zienswijze kenbaar te maken, beslist de directeur over het opleggen van een maatregel.

4. De maatregelen, bedoeld in het eerste lid, die afhankelijk van de aard van de onregelmatigheid ook in combinatie met elkaar genomen kunnen worden, zijn:
  - a. het toekennen van het cijfer één voor een toets van het schoolexamen of het centraal examen;
  - b. het ontzeggen van de deelname of de verdere deelname aan een of meer toetsen van het schoolexamen of het centraal examen;
  - c. het ongeldig verklaren van een of meer toetsen van het reeds afgelegde deel van het schoolexamen of het centraal examen;
  - d. het bepalen dat het diploma en de cijferlijst slechts kunnen worden uitgereikt na een hernieuwd examen in de door de directeur aan te wijzen onderdelen.

Indien het hernieuwd examen bedoeld in de vorige volzin betrekking heeft op een of meer onderdelen van het centraal examen legt de kandidaat dat examen af in het volgende tijdvak van het centraal examen.

5. De directeur deelt zijn beslissing mede aan de kandidaat, zo mogelijk mondeling en in ieder geval schriftelijk. In de schriftelijke mededeling wordt tevens gewezen op het bepaalde in het zesde lid.

De schriftelijke mededeling wordt tegelijkertijd in afschrift toegezonden aan de ouders, voogden of verzorgers van de kandidaat, indien deze minderjarig is, alsmede aan de inspectie.

6. De kandidaat kan tegen de beslissing van de directeur in beroep gaan bij de door het bevoegd gezag van de school in te stellen commissie van beroep (zie artikel commissie van beroep). Van de commissie van beroep mag de directeur geen deel uitmaken. Het beroep wordt binnen vijf dagen nadat de beslissing schriftelijk ter kennis van de kandidaat is gebracht bij de commissie van beroep ingediend. De commissie stelt een onderzoek in en beslist binnen twee weken na ontvangst van het beroepschrift, tenzij zij de termijn met redenen omkleed heeft verlengd met ten hoogste twee weken. De commissie stelt bij haar beslissing zo nodig vast op welke wijze de kandidaat alsnog in de gelegenheid zal worden gesteld het eindexamen geheel of gedeeltelijk af te leggen onverminderd het bepaalde in de laatste volzin van het vierde lid onder c van dit artikel. De commissie deelt haar beslissing schriftelijk mede aan de kandidaat, diens ouders, voogden of verzorgers indien deze minderjarig is, de directeur en de inspectie.

7. Zolang er geen definitieve uitspraak in een beroepszaak is gedaan, kan de kandidaat aan het schoolexamen en/of centraal examen blijven deelnemen.

Artikel 1.10 COMMISSIE VAN BEROEP

De commissie van beroep is een commissie ingesteld door het bevoegd gezag, waarin géén leden van de examencommissie zitting hebben.

Het correspondentieadres van de commissie van beroep is:

Dunamare Onderwijsgroep
T.a.v. de Commissie van Beroep Examenaangelegenheden
Postbus 4470
2003 EL Haarlem

De Commissie van Beroep Examenaangelegenheden bestaat uit de volgende personen, dan wel hun plaatsvervangers:

- ir. D.A. Volmer, voorzitter
- mr. M.G. Hofman, secretaris
- T.M. Geldhof Msc, lid

II INHOUD EINDEXAMEN

Artikel 2.1 HET EXAMENPROGRAMMA EN DE EXAMENVAKKEN

- a. De minister stelt, behalve voor door de directeur vast te stellen vakken die onderdeel zijn van het eindexamen, voor elk van de onderwijssoorten examenprogramma's vast, waarin zijn opgenomen:
  - een omschrijving van de examenstof voor ieder eindexamenvak;
  - welk deel van de examenstof centraal zal worden geëxamineerd en over welke examenstof het schoolexamen zich uitstrekt, en
  - het aantal en de tijdsduur van de toetsen van het centraal examen.
- b. Een examenprogramma wordt vastgesteld per vak of per groep van vakken.
- c. De examenprogramma's kunnen voorzien in differentiaties waaruit de leerling een keuze maakt.

VASTSTELLING EINDEXAMENVAKKEN EN PROGRAMMA

De eindexamenvakken havo - vwo.

De kandidaten kiezen, met in achtneming van het bepaalde in dit hoofdstuk, in welke profielen zij examen willen afleggen. Zij hebben daarbij de keuze uit de profielen Cultuur & Maatschappij, Economie & Maatschappij, Natuur & Gezondheid en Natuur & Techniek.

Extra vakken

De kandidaten kunnen voor zover de directeur hen dat toestaat een profiel aanvullen met vakken uit een ander profiel. Zij volgen deze vakken in de vrije ruimte van het profiel.

Vrijstellingen havo - vwo

Kandidaten die in de 4^e klas havo of vwo doubleren kunnen een vrijstelling aanvragen voor de vakken die in die klassenlaag in zijn geheel worden afgesloten. Het vrijstellingsverzoek moet schriftelijk worden ingediend bij de afdelingsleider uiterlijk op 1 oktober 2021. Of het verzoek wordt toegekend is afhankelijk van de resultaten voor die vakken in het voorgaande jaar. Is het eindcijfer voor het betreffende vak tenminste een 7 dan kan de vrijstelling worden toegekend. In dat geval zal de school een alternatief programma bieden (er is dus geen vrijstelling van onderwijsuren).

Kandidaten die in 5-vwo doubleren, kunnen een vrijstelling aanvragen voor de vakken die geheel afgesloten worden in 5-vwo. Gezakte leerlingen kunnen een vrijstelling aanvragen voor de schoolexamenvakken en onderdelen die in 6-vwo afgesloten worden.

Artikel 2.2 AFWIJKING WIJZE VAN EXAMINERING

De directeur kan ten behoeve van een gehandicapte kandidaat of een kandidaat die de Nederlandse taal onvoldoende machtig is een aangepaste regeling vaststellen voor zowel het schoolexamen als het centraal examen. Deze aangepaste regeling dient ter kennis van de inspecteur te worden gebracht.

Artikel 55 Eindexamenbesluit VO houdt in dat een afwijking van de wijze van examineren met betrekking tot kandidaten met een beperking alleen kan worden toegestaan als er een getuigenverklaring is die door een ter zake deskundig psycholoog, orthopedagoog, neuroloog of psychiater is opgesteld (bijvoorbeeld in het geval van dyslexie); de aanpassing kan in ieder geval bestaan uit een verlenging van de duur van een toets van het centraal examen met ten hoogste 30 minuten. Een andere aanpassing mag alleen worden toegestaan als die is voorgesteld in de deskundigenverklaring, of als deze aanpassing aantoonbaar aansluit bij de begeleidingsadviezen, vermeld in de deskundigenverklaring. Dit alles geldt niet als er sprake is van een objectief waarneembare lichamelijke handicap.

A. Mogelijke maatregelen bij kandidaten met een beperking

1. Vergroot lettertype;
2. Verlenging zittingsduur o.a. bij dyslexie (maximaal 30 minuten);
3. Auditieve ondersteuning;
4. Maatregelen van andere aard: hulp bij het lezen, tekenen, schrijven, gebruik van computer of in overleg met de inspectie het examen elders afnemen.

B. Mogelijke maatregelen bij kandidaten die de Nederlandse taal onvoldoende machtig zijn

Voor kandidaten die de Nederlandse taal onvoldoende machtig zijn, is een afwijkende wijze van examineren mogelijk voor Nederlandse Taal en voor een ander vak waarbij de beheersing van het Nederlands erg belangrijk is. Daarbij is een voorwaarde is dat het gaat om kandidaten die maximaal 6 jaar onderwijs in Nederland hebben gevolgd, inclusief het eindexamenjaar en voor wie Nederlands niet de moedertaal is.

Voor het centraal examen zijn de mogelijkheden voor afwijking beperkt: er kan maximaal een half uur extra tijd worden gegeven en er kan in een aantal gevallen toestemming gegeven worden een woordenboek van Nederlands naar een vreemde taal (bijvoorbeeld de thuistaal van de kandidaat) te gebruiken.

C. Afname van het centraal examen onder bijzondere omstandigheden

Er moet op zodanige wijze worden geëxamineerd dat er recht wordt gedaan aan de leerling. De directeur kan derhalve kandidaten met een beperking toestaan op een aangepaste wijze examen te doen, dit na eventueel overleg met het CvTE en/of inspectie.

Leerlingen kunnen daartoe een schriftelijk verzoek doen aan de directeur, daarbij is een medische verklaring nodig. Dit geldt ook voor leerlingen die niet in staat zijn in het examenlokaal te verschijnen, maar wel in staat zijn aan het examen deel te nemen.

D. Gespreid examen

Kandidaten, die tijdens het laatste leerjaar langdurig ziek zijn geweest of anderszins lange tijd geen onderwijs hebben kunnen volgen in dat laatste jaar, kunnen het eindexamen gespreid over twee schooljaren afleggen. De directeur kan daarvoor, na de inspecteur gehoord te hebben, toestemming geven. Het eerste jaar wordt examen afgelegd in een aantal vakken, in het tweede jaar in het resterende aantal.

Een leerling die gespreid examen op grond van artikel 59 van het Eindexamenbesluit VO doet heeft recht op twee herkansingsmogelijkheden: één herkansing in het eerste examenjaar en één in het tweede examenjaar. In het eerste examenjaar kan de herkansing alleen ingezet worden voor een vak waarin hij in dat eerste jaar examen heeft afgelegd. In het daaropvolgend examenjaar kan de herkansing alleen worden ingezet voor een vak waarin in het tweede jaar examen is afgelegd. Wanneer de herkansing in het eerste examenjaar niet benut wordt, kan deze niet 'meegenomen worden' naar het tweede examenjaar.

Gespreid examen moet schriftelijk en met redenen omkleed aangevraagd worden bij de afdelingsleider voor 1 april van het examenjaar. Een gespreid examen kan alleen afgelegd worden indien de kandidaat de twee laatste examenjaren op de school blijft of naar het Vavo overstapt met een uitbestedingsovereenkomst. Leerlingen die gespreid examen doen op grond van artikel 59 van het Eindexamenbesluit en die na het eerste jaar van het examen de school voor voortgezet onderwijs fysiek verlaten, kunnen een voorlopige cijferlijst meekrijgen (artikel 52c van het Eindexamenbesluit). Op grond van die voorlopige cijferlijst kunnen zij vrijstellingen krijgen aan de instelling voor Vavo (op grond van artikel 9 van het Eindexamenbesluit) en kunnen zij vervolgens het diploma aan de instelling voor Vavo halen. Tussentijdse overstap naar een andere school voor voortgezet onderwijs is niet mogelijk bij een gespreid examen.

Artikel 2.3 GEBRUIK COMPUTER TIJDENS HET EXAMEN

- a. Kandidaten die gebruik maken van een computer bij het maken van het school- en/of centraal examen, dienen hun werk op te slaan op een door de school ter beschikking te stellen USB-stick, waarbij de school garandeert dat de computers losgekoppeld zijn van een netwerk met een internetverbinding.
- b. Op de sub a bedoelde computer zijn geen andere programma's actief dan die vermeld zijn op een door de directeur vastgestelde bijlage bij het PTA.
- c. Gebruik van andere dan de sub b bedoelde programma's, of van overige niet toegestane digitale hulpmiddelen is een onregelmatigheid als bedoeld in het artikel Onregelmatigheden.
- d. De kandidaat vermeldt zijn naam en examenummer op iedere pagina van het door hem in te leveren werk.
- e. Na sluiting van de zitting wordt het werk uitgeprint, en ondertekend door de kandidaat en een van de toezichthouders.
- f. In het PTA kunnen nadere regels worden gesteld over de wijze waarop het werk wordt uitgereikt en ingenomen.
- g. Indien het examen wordt afgenomen binnen een digitale toets omgeving en het werk ook binnen een digitale omgeving wordt beoordeeld, kan het Aanvullend Reglement bepalen dat een of meerdere van de onderdelen a tot en met f van dit artikel niet van toepassing of afwijkend zijn, zolang die vallen binnen de kaders van de wet- en regelgeving.

Artikel 2.4 VERSNELD EXAMEN AFLEGGEN

In individuele gevallen bestaat de mogelijkheid om te onderzoeken of een leerling versneld examen kan afleggen voor een of meer vakken. Dit betreft een discretionaire bevoegdheid van de directeur; de leerling kan aan deze bepaling geen rechten ontleen. Indien wordt versneld, dan betekent dit dat in het voorexamenjaar het PTA van het examenjaar wordt gevolgd, waardoor de leerling reeds in het voorexamenjaar het centraal eindexamen aflegt voor het betreffende vak of de betreffende vakken.

- a. Om in aanmerking te komen voor een versneld traject dient het eindcijfer van de leerling voor het betreffende vak een 7,5 of hoger te zijn, in het voorgaande schooljaar.
- b. Een verzoek tot versnellen wordt aan het eind van het voorgaande leerjaar, doch uiterlijk begin september van het nieuwe schooljaar gericht aan de leerjaarcoördinator en mentor. Zij nemen dit op met de afdelingsleider, vakdocent en examensecretaris.
- c. De leerling legt, indien van toepassing, een determinatietoets af voor het betreffende vak.
- d. Een positief advies hangt mede samen met de capaciteit in het gewenste leerjaar, waaronder de groepsgrootte, in de clusters voor het betreffende vak.
- e. Wanneer er een positief advies ligt vanuit de school, stelt de leerling een plan van aanpak op met daarin de motivatie om te versnellen, alsmede een concreet plan om de vrijgekomen lessen van het versnelde vak in te vullen in het schooljaar daarna. Dit plan van aanpak dient hij in bij de leerjaarcoördinator, mentor en examensecretaris.
- f. De leerling stemt af met de vakdocent van het examenvak in het examenjaar. Onder andere over de vraag hoe de PTA-onderdelen gemaakt moeten worden (route en data). Wijzigingen in het PTA mogen niet van invloed zijn op de inhoud van toetsen. De samenstelling, de volgorde of het tempo kunnen wel verschillen en met de vakdocent bepaald worden. Het maatwerk PTA wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de examensecretaris, waarna deze zal worden toegestuurd aan de inspectie.
- g. Mocht het resultaat van het versneld afgelegde centraal examen voor het betreffende vak tegenvallen, dan is een herkansing van het centraal examen mogelijk. De leerling kan evenwel slechts één vak herkansen; versnellen levert geen extra herkansing op. De beslissing voor de herkansing van het centraal examen mag uitgesteld worden totdat alle examenvakken zijn afgesloten (in het schooljaar daarna). De leerling kan dan op grond van de zak-/slaagregeling beslissen welk vak hij herkanst.
- h. De school behoudt zich het recht voor om een leerling die aan het versnellen is, op grond van tegenvallende resultaten of leerhouding/motivatie, alsnog terug te trekken bij DUO in april/mei van het betreffende examenjaar, dus voordat er versneld examen wordt gedaan.

Artikel 2.5 EXAMEN OP EEN HOGER NIVEAU

- a. Het bevoegd gezag kan een kandidaat voor één of meer vakken toelaten tot het centraal examen op een hoger niveau dan het niveau van de schoolsoort van inschrijving.
- b. Indien een kandidaat gebruik heeft gemaakt van de mogelijkheid tot het afleggen van het eindexamen in een vak op een hoger niveau, stelt de rector de kandidaat in de gelegenheid in dat vak alsnog het eindexamen af te leggen van de schoolsoort van inschrijving. Deze terugvaloptie gaat niet ten koste van een herkansing.

III. ORGANISATIE & GANG VAN ZAKEN TIJDENS HET EINDEEXAMEN

Artikel 3.1 HET SCHOOLEXAMEN

- a. Het schoolexamen in een vak geschiedt in de laatste twee of drie leerjaren van de opleiding. De leerjaren zijn verdeeld in periodes.
- b. Het schoolexamen moet in de vakken waarvoor ook een centraal examen moet worden afgelegd, 10 dagen vóór de aanvang van dat centraal examen afgesloten moet zijn.
- c. De toetsen zijn ontleend aan de gehele examenstof. De regeling dient te geschieden per vak, niet per docent. Het schoolexamen mag zich uitsluitend uitstrekken over die stof die deel uitmaakt van het desbetreffende programma. Het tijdstip van de diverse toetsen wordt minimaal één week van tevoren bekend gemaakt.
- d. Voor schriftelijk te maken toetsen stelt de examinerator de opgaven vast. Voordat een schriftelijke toets is afgenomen, wordt de beoordelingsnormen vastgesteld. De beoordelingsnormen moeten voor hetzelfde examen uniform zijn.

Mondelinge toetsen worden afgenomen door de examinerator in aanwezigheid van een bijzitter en/of met gebruikmaking van opnameapparatuur. Als er geen bijzitter aanwezig is houdt de examinerator het protocol bij. Het cijfer van een mondelinge toets wordt vastgesteld door de examinerator na eventueel overleg met de bijzitter.

- e. De kandidaat zorgt ervoor dat hij tijdig in het toets lokaal aanwezig is. Ongeoorloofde afwezigheid bij een toets of een gedeelte ervan wordt als een onregelmatigheid beschouwd. Eveneens geldt dit bij het niet of niet tijdig inleveren van taken, werkstukken, opdrachten, verslagen e.d.
(Voor maatregelen: zie artikel Onregelmatigheden)
- f. Indien een kandidaat om een geldige reden (niet veroorzaakt door onnauwkeurigheid,, onachtzaamheid of nalatigheid van de kandidaat of zijn ouder/verzorger) niet kan deelnemen aan een toets, moet hij zo spoedig mogelijk met de leerjaarcoördinator contact opnemen. Deze bepaalt in overleg met de examensecretaris wanneer de toets kan worden ingehaald. Geldige redenen kunnen zijn: ziekte, overlijden van (naaste) familieleden of andere vormen van overmacht.
- g. Van iedere beoordeling die bij het bepalen van het eindoordeel over een kandidaat meetelt, stelt de examinerator de kandidaat zo spoedig mogelijk in kennis.
- h. De vaststelling van de cijfers voor de toetsen voor het schoolexamen ligt uitsluitend in handen van de examinerator. Een kandidaat kan eventueel beroep aantekenen tegen toegekende cijfers bij de voorzitter van de examencommissie, in ieder geval binnen drie dagen na het bekend worden van het cijfer.
- i. Het schoolexamen in de vakken waarin centraal examen wordt afgelegd wordt tenminste 10 dagen vóór de aanvang van de centrale examens afgesloten. Kandidaten moeten de vakken waarvoor zij naast een schoolexamen ook een centraal examen afleggen, eerst hebben afgerond voordat zij voor een van deze vakken kunnen deelnemen aan de herkansing van het centraal examen. De reeds behaalde cijfers voor het schoolexamen blijven geldig.

Het bevoegd gezag kan een kandidaat die het schoolexamen niet 10 dagen vóór aanvang van het centraal examen heeft kunnen afsluiten door een ziekte of een andere omstandigheid die buiten de schuld van de leerling valt, de mogelijkheid geven het schoolexamen in dat vak of in die vakken later af te sluiten dan 10 dagen voor aanvang van het centraal examen. Het schoolexamen moet in dit geval afgesloten worden vóór aanvang van het centraal examen van dat betreffende vak in het eerste tijdvak. Het maakt hierbij niet uit of het eerste tijdvak van andere eindexamenvakken al heeft plaatsgevonden.

- j. De examinerator geeft cijfers van 1 tot en met 10 met daartussen liggende cijfers op één decimaal.
- k. Afronding van schoolexamencijfers van vakken met centraal examen en van vakken zonder centraal examen is als volgt. Indien een gemiddelde een cijfer met twee of meer decimalen is, wordt dit cijfer afgerond op de eerste decimaal, met dien verstande dat deze decimaal met 1 wordt verhoogd indien de tweede decimaal zonder afronding 5 of hoger is. (*Voorbeeld: 6.45 wordt 6.5 en 6.44 wordt 6.4*)

Voor havo en vwo wordt het combinatiecijfer berekend volgens het overzicht in bijlage 7 van dit document.

- l. De directeur draagt er zorg voor dat de cijfers voor het schoolexamen worden overgenomen op een lijst van cijfers.
- m. Voor de aanvang van het eerste tijdvak van het centraal examen verstrekt de directeur aan de kandidaat een overzicht van behaalde resultaten van alle onderdelen in het examendossier, alsmede een overzicht van de cijfers die de kandidaat heeft behaald voor het schoolexamen. Hierop staat ook de beoordeling van het profielwerkstuk (vmbo) en de vakken waarvoor geen cijfer wordt vastgesteld. De directeur en de examensecretaris tekenen voor verstrekking van dit overzicht en de kandidaat tekent voor ontvangst.
- n. Na controle zendt de directeur ten minste tien dagen vóór de aanvang van de centrale examens, een exemplaar van de verzamellijst met cijfers aan de inspecteur.
- o. Alle schriftelijke opgaven, beoordelingsnormen, gemaakt werk en praktische opdrachten met betrekking tot het schoolexamen worden door de examinerator bewaard tot de kandidaat de in het examendossier (schooladministratie) vastgelegde cijfers heeft kunnen controleren. Na afsluiting van het leerjaar kunnen de documenten vernietigd worden, d.w.z. als het cijfer is vastgesteld en door de kandidaat akkoord bevonden is. Ten aanzien van de opgaven waaruit een toets bestaat kan de sectie beslissen dat kandidaten deze mogen behouden, na bespreking van het werk. Het examendossier wordt in ieder geval vernietigd zodra zes maanden zijn verstreken na vaststelling van de uitslag van het eindexamen.

Artikel 3.2 CENTRAAL EXAMEN

De organisatie en gang van zaken tijdens het eindexamen gaat aan de hand van de actuele protocollen voor de centrale examens voortgezet onderwijs, die opgesteld zijn door de VO-Raad. Hierin staan de wettelijke voorschriften voor de eindexamens uitgewerkt.

A. Gecommitteerden

De minister wijst voor alle scholen waaraan examens worden afgenomen een of meer gecommitteerden aan. De aanwijzing geldt tot na de afloop van de herkansing. Indien de minister erom verzoekt, stelt het bevoegd gezag gecommitteerden ter aanwijzing voor. Deze gecommitteerden zijn, naast de eigen examinatoren, belast met het nazien en beoordelen van het schriftelijk werk. Bij de beoordeling past men de normen en regels voor het bepalen van de cijfers toe die zijn voorgeschreven door het College voor toetsen en examens.

B. Tijdvakken centraal examen

Het centraal examen kent drie tijdvakken: het eerste, het tweede en derde tijdvak.

- 1e tijdvak; voor alle kandidaten en alle vakken;
- 2e tijdvak; uitgesteld examen en/of herkansing;
- 3e tijdvak; indien om een geldige reden voor één of meer vakken niet aan het centraal schriftelijk examen in het tweede tijdvak kan worden deelgenomen.

De tijdstippen van de drie tijdvakken van het centraal examen worden door het College voor toetsen en examens vastgesteld. Aan de kandidaten worden deze tijdstippen door de school tijdig bekend gemaakt.

C. Opgave kandidaten centraal examen

1. De directeur deelt jaarlijks vóór 1 november aan de minister mede hoeveel kandidaten in elk vak aan het centraal examen in het eerste tijdvak deelnemen.
2. De directeur zendt jaarlijks tenminste 10 dagen vóór de aanvang van het centraal examen in het eerste tijdvak aan de inspectie/DUO een lijst waarop voor iedere kandidaat vermeld staat in welke vakken hij centraal examen zal afleggen en waarop is aangegeven welke cijfers de kandidaat voor het schoolexamen heeft behaald. Voor de aanvang van het tweede tijdvak wordt een lijst met de kandidaten, de in het eerste tijdvak door die kandidaten behaalde cijfers, alsmede een overzicht van het vak of de vakken waarin elke kandidaat examen zal afleggen, aan de inspectie gezonden.
3. Onmiddellijk na afloop van het tweede tijdvak zendt de directeur aan de inspectie/DUO een lijst waarop voor ieder vak is aangegeven welke kandidaten aan het centraal examen in dat vak zullen deelnemen in het derde tijdvak.
4. Indien voor een vak meerdere examenprogramma's zijn vastgesteld, kan een kandidaat per tijdvak slechts volgens één programma centraal examen in dat vak afleggen.

Artikel 3.3 AANVANG ZITTINGEN VAN DE CENTRALE EXAMENS

I. Centraal Schriftelijke examens

- a. De kandidaten maken het schriftelijk werk onder toezicht van de toezichthouders/docenten. Buitenstaanders worden niet tot het examenlokaal toegelaten.
- b. De kandidaten en toezichthouders dienen **15 minuten vóór de aanvang** van het examen bij het lokaal aanwezig te zijn. Vóór de zitting dient gecontroleerd te worden, of elke kandidaat aanwezig is. Kandidaten die niet aanwezig zijn zullen zo spoedig mogelijk gebeld worden.
- c. Kandidaten die te laat komen, melden zich onmiddellijk bij zijn/haar jaarlaagcoördinator. Een kandidaat die te laat komt, mag **uiterlijk tot een half uur na het begin van de zitting** tot het examenlokaal worden toegelaten. Hij levert zijn werk in op het tijdstip dat voor de zitting geldt.
Kandidaten die meer dan een half uur na de aanvang van de zitting aankomen, mogen niet meer deelnemen aan deze zitting.
- d. Bij een geldige reden (niet veroorzaakt door onnauwkeurigheid, onachtzaamheid of nalatigheid van de kandidaat of zijn ouder/verzorger), ter beoordeling van de directeur, kan een kandidaat voor het betreffende vak verwezen worden naar het tweede tijdvak. Op de overige zittingen van het eerste tijdvak dienen zij wel te verschijnen. Indien de reden niet geldig wordt verklaard, vindt ontzegging plaats. Indien een kandidaat verhinderd is aan een of meer onderdelen van het centraal examen deel te nemen, dient door zijn ouders, verzorgers of voogden, binnen 24 uur een schriftelijke verklaring overlegd te worden waaruit de reden van verhindering blijkt, aan de examensecretaris.
- e. Het werk wordt gemaakt op papier, gewaarmerkt en verstrekt door de school; de school verstrekt eveneens gewaarmerkt kladpapier. Kandidaten mogen geen papier meenemen in het examenlokaal. De kandidaat vermeldt zijn examenummer, het vak, zijn naam, het programma en de naam van de vakdocent op de daartoe aangegeven plaats van alle bladen.
- f. De kandidaten mogen alleen hun schrijfgerei, eventueel benodigde passer, liniaal, driehoek, rekenmachine en tabellenboek meenemen in de examenzaal; dus geen papier en Tipp-Ex. De rekenmachines mogen niet alfanumeriek zijn (woorden, formules e.d. op het afleesvenster zijn dus niet toegestaan) en in het afleesvenster geen grafieken kunnen weergeven (uitgezonderd de grafische rekenmachine tijdens het examen wiskunde). Toegestaan is een eindelijk woordenboek Nederlands. Bij de moderne vreemde talen zijn woordenboeken doeltaal – Nederlands en Nederlands – doeltaal toegestaan. Niet toegestaan is een elektronisch woordenboek. Het meenemen van andere dan toegestane boeken, tabellen en andere hulpmiddelen is verboden. Onder andere jassen, tassen en digitale apparaten zijn niet toegestaan in het examenlokaal.
- h. Nadat alle kandidaten hun plaats hebben ingenomen, controleert een daartoe aangewezen toezichthouder aan de hand van de op de enveloppe vermelde gegevens omtrent schooltype, vak, datum en tijdstip of de enveloppe de juiste is. Deze en eventueel andere op de enveloppe vermelde gegevens worden daarna aan de kandidaten voorgelezen. Eerst als alle gegevens in orde zijn bevonden, wordt de enveloppe geopend. De toezichthouder controleert of de inhoud van de enveloppe overeenstemt met de gegevens op de enveloppe.

Het komt voor dat in dezelfde enveloppe een of meer bij de opgaven behorende bijlagen zijn verpakt.

Onmiddellijk nadat de enveloppe geopend is, worden de opgaven en de eventueel daarbij behorende bijlage(n) uitgedeeld. Daarbij dient nauwkeurig te worden toegezien dat geen andere opgaven dan de bedoelde in handen van de kandidaten komen. Tijdens het uitdelen van de opgaven dient er volkomen rust in het examenlokaal te heersen.

- g. Na het openen van de enveloppe met opgaven is het verboden enige mededeling of inlichting van welke aard dan ook over het werk aan de kandidaten te verstrekken.
- h. Het is mogelijk dat tijdens een centraal examen wordt afgeweken van de bovenstaande voorschriften, bijvoorbeeld vanwege specifieke, afwijkende instructies van het College voor toetsen en examens.

II. Digitale Centrale examens

- a. De kandidaten maken het werk onder toezicht van de toezichthouders/docenten. Buitenstaanders worden niet tot het examenlokaal toegelaten.
- b. De kandidaten en toezichthouders dienen **15 minuten vóór de aanvang** van het examen bij het lokaal aanwezig te zijn. Vóór de zitting dient gecontroleerd te worden, of elke kandidaat aanwezig is. Kandidaten die niet aanwezig zijn zullen zo spoedig mogelijk gebeld worden.
- c. Kandidaten die te laat komen, melden zich onmiddellijk bij de directeur of diens vervanger. Een kandidaat die te laat komt, mag **uiterlijk tot een half uur na het begin van de zitting** tot het examenlokaal worden toegelaten. Hij levert zijn werk in op het tijdstip dat voor de zitting geldt. Kandidaten die meer dan een half uur na de aanvang van de zitting aankomen, mogen niet meer deelnemen aan deze zitting.
- d. Bij een geldige reden (niet veroorzaakt door onnauwkeurigheid, onachtzaamheid of nalatigheid van de kandidaat of zijn ouder/verzorger), ter beoordeling van de directeur, kunnen zij voor het digitale examen van dit vak verwezen worden naar een inhaalmoment of het tweede tijdvak. Op de overige zittingen van het eerste tijdvak dienen zij wel te verschijnen. Indien de reden niet geldig wordt verklaard, vindt ontzegging plaats. Indien een kandidaat verhinderd is aan een of meer onderdelen van het centraal examen deel te nemen, dient door zijn ouders, verzorgers of voogden, binnen **24 uur** een schriftelijke verklaring overlegd te worden waaruit de reden van verhindering blijkt, aan de examensecretaris.
- e. Het werk wordt gemaakt op door de school daartoe ingerichte computer met een verbinding met de centrale server bij DUO. De computer en het netwerk zijn ingericht conform de bij *Facet* opgestelde handleiding. Kandidaten mogen geen papier meenemen naar het examenlokaal.
- f. De kandidaten mogen alleen de vooraf aangegeven middelen mee in de examenzaal nemen.
Toegestaan is een eindelijk woordenboek vreemde taal - Nederlands of eentalig vreemde taal of een woordenlijst vreemde taal - Nederlands. De aanwezigheid van een afdeling Nederlands -vreemde taal, een opzoekgrammatica of soortgelijke bijlage in datzelfde deel is geen belemmering. Niet toegestaan is een elektronisch woordenboek.

Het meenemen van andere dan toegestane boeken, tabellen en andere hulpmiddelen is verboden. Jassen, tassen, digitale apparaten zijn niet toegestaan in het examenlokaal.

- h. Nadat alle kandidaten hun plaats hebben ingenomen, controleert een daartoe aangewezen toezichthouder aan de hand van het proces-verbaal of alle kandidaten aanwezig zijn en op de juiste plaats zitting hebben genomen.
- g. Na de start van het examen is het verboden enige mededeling of inlichting van welke aard dan ook over het werk aan de kandidaten te verstrekken.
- h. Het is mogelijk dat tijdens een centraal examen wordt afgeweken van de bovenstaande voorschriften, bijvoorbeeld vanwege specifieke, afwijkende instructies van het College voor toetsen en examens.

Het centraal examen van de AVO voor vmbo-b en vmbo-k wordt digitaal afgenomen. De school kan, binnen de vastgestelde examenperiode, zelf de afnametijdstippen bepalen. Hiervoor zijn meerdere varianten van ieder digitaal centraal examen beschikbaar. De school regelt zelf, binnen de vastgestelde examenperiode, de afnametijdstippen van het inhalen en herkansen. Ook hier is sprake van een gezamenlijke start op het afgesproken tijdstip.

Artikel 3.4 ZITTINGEN VAN DE CENTRALE EXAMENS

- a. Deelname aan een zitting van het examen betekent dat het eenmaal gemaakte werk zijn geldigheid behoudt. Een kandidaat dient vóór de aanvang van een examenzitting zeer bijzondere omstandigheden (b.v. ernstige ziekte of overlijden in de familie) als mede eigen ziekteverschijnselen te melden bij de examensecretaris. In overleg met de examensecretaris moet van tevoren duidelijk vastgesteld worden of een kandidaat in zo'n geval in staat is aan het centraal examen deel te nemen. Zo niet, dan wordt de kandidaat naar het tweede tijdvak verwezen.
- b. Een kandidaat die tijdens een zitting onwel wordt, kan onder begeleiding het examenlokaal verlaten. In overleg met de kandidaat beoordeelt de examensecretaris of de kandidaat na enige tijd het werk kan hervatten.
  - 1. Indien een kandidaat het werk na enige tijd hervat, kan na overleg met de inspecteur de gemiste tijd aan het einde van de zitting worden ingehaald.
  - 2. Indien de kandidaat het werk niet kan hervatten, verzoekt de examensecretaris, mede op grond van een medische verklaring, aan de inspecteur te beslissen, dat het voor een deel gemaakte werk ongeldig is. De kandidaat mag indien de inspecteur het werk ongeldig verklaart, in het tweede tijdvak opnieuw aan de desbetreffende zitting deelnemen.
- c. Zonder toestemming van een toezichthouder mag een kandidaat zich gedurende het examen niet verwijderen uit het examenlokaal. Een kandidaat die hoognodig naar het toilet moet kan dit aangeven middels het opsteken zijn hand. Vervolgens kan de kandidaat onder begeleiding het examenlokaal verlaten voor het toiletbezoek. De toezichthouder draagt er zorg voor dat de kandidaat geen contact met andere personen heeft.
- d. Het examenlokaal mag pas worden verlaten, nadat één uur van de officiële examentijd is verstreken. Het laatste kwartier van een zitting (dat wordt aangegeven door de toezichthouder) mag niemand het examenlokaal verlaten.

- e. De kandidaat overhandigt zijn opgaven, gemaakte werk, aantekeningen en eventuele andere stukken aan de toezichthouder. Deze controleert de naam en het nummer van de kandidaat en staat hem toe het examenlokaal te verlaten, nadat hij zich ervan vergewist heeft dat alles volledig ingeleverd is.
- f. De kandidaat is zelf verantwoordelijk voor het inleveren van het gemaakte werk. Hij zorgt er voor dat al zijn werk (inclusief bijlagen en uitwerkingsbladen) door de toezichthouder persoonlijk wordt ingenomen.
- g. Na het aldus verlaten van het examenlokaal mag de kandidaat onder géén beding worden toegestaan nog aan het desbetreffende examen te werken.
- h. Direct na afloop van de (verlengde) zitting kan de kandidaat de ingeleverde opgaven en aantekeningen en eventuele andere stukken bij de toezichthouder opvragen. De kandidaten die na de (verlengde) sluiting van de zitting vertrekken, mogen de opgaven en eventuele aantekeningen direct meenemen.
- i. Indien tijdens een zitting een fout in de opgave(n) ontdekt wordt, worden daarover geen mededelingen gedaan. Bij de normering van het werk zal met een fout, zo nodig, rekening worden gehouden, zulks ter beoordeling van het College voor toetsen en examens.
- j. Tijdens een zitting van het centraal examen is het een toezichthouder niet geoorloofd andere werkzaamheden te verrichten dan toezicht houden.
- k. Zij die bij een examen toezicht hebben gehouden, maken over het verloop een proces-verbaal op. Op het proces-verbaal worden de namen van alle kandidaten vermeld die voor het desbetreffende vak in het examenlokaal aanwezig moeten zijn. Elke toezichthouder dient het proces-verbaal te tekenen. Op het proces-verbaal wordt het tijdstip vermeld waarop elke kandidaat het lokaal verlaat en ook het tijdstip waarop de kandidaten die te laat zijn gekomen, zijn begonnen. De processen-verbaal worden gedurende zes maanden bewaard nadat de uitslag van het eindexamen bekend is gemaakt.
- l. De examenopgaven mogen door niemand buiten de examenzaal worden gebracht voordat de betreffende (verlengde) zitting beëindigd is.

Artikel 3.5 EINDE ZITTINGEN CENTRAAL EXAMEN

- a. Een kwartier vóór het einde van de zitting geeft een daartoe aangewezen toezichthouder dit tijdstip aan. Vanaf dat tijdstip mag niemand meer het examenlokaal verlaten totdat de volledige examentijd verstreken is.
- b. Uiterlijk aan het einde van de zitting levert de kandidaat zijn gemaakte werk in bij de toezichthouders. De toezichthouders controleren of alle kandidaten alles hebben ingeleverd.
- c. Aan het einde van de zitting blijven de kandidaten zitten totdat een toezichthouder het sein geeft om het examenlokaal te verlaten.
- d. Het werk van de kandidaten, het proces verbaal en de resterende opgaven worden door een daartoe aangewezen toezichthouder onmiddellijk aan de directeur ter hand gesteld.

- e. Alle zaken die in het examenlokaal achterblijven worden in het examenlokaal bewaard tot het einde van het examentijdvak.

Artikel 3.6 CORRECTIE CENTRAAL EXAMEN

- a. De directeur of diens vervanger overhandigt het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven en het proces verbaal aan de examinerator in het desbetreffende vak. Deze kijkt het werk zo spoedig mogelijk na (de uiterste datum wordt tijdig door de directie medegedeeld) en geeft het met zijn beoordeling aan de directeur terug. Op het werk worden geen verbeteringen aangebracht, wel wordt duidelijk gemaakt wat goed of fout is.

De examinerator past bij zijn beoordeling de normen toe alsmede de regels voor het bepalen van de scores die zijn voorgeschreven door de College voor toetsen en examens.

Tevens levert de examinerator middels een uitdraai een overzicht aan met de namen van de kandidaten, de behaalde scores per opgave en de totaal behaalde score voor het examenwerk. Deze uitwisseling kan ook volledig digitaal plaatsvinden binnen WOLF.

- b. De directeur zendt de ontvangen stukken van de examinerator met een exemplaar van de opgaven, beoordelingsnormen, het proces verbaal en de regels voor het bepalen van de scores, het overzicht genoemd onder a. en een verzamellijst met alle kandidaten voor dat vak, zo spoedig mogelijk naar de gecommitteerde.
- c. De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past bij zijn beoordeling de regels voor het bepalen van de scores, hiervoor genoemd, toe.
- d. Bij digitale examens wordt er gehandeld volgens de stappen die beschreven zijn in het document 'Protocollen Centrale Examens voortgezet onderwijs' van de VO-raad voor het op het moment geldende schooljaar.

Artikel 3.7 VASTSTELLING CIJFER CENTRAAL EXAMEN

- a. De examinerator en de gecommitteerden stellen in onderling overleg de behaalde score voor het centraal examen vast.
- b. De kandidaat heeft inzagerecht in het gemaakte CE-werk. Het gemaakte werk blijft op school en er mogen geen fotokopieën, foto's of iets dergelijks gemaakt worden.
- c. De score wordt met behulp van de door de CvTE verstrekte omzettingstabel omgezet in een cijfer van 1 tot 10, afgerond op één decimaal.
- d. Bij digitale examens wordt er gehandeld volgens de stappen die beschreven zijn in het document 'Protocollen Centrale Examens voortgezet onderwijs' van de VO-raad voor het op het moment geldende schooljaar.

Artikel 3.8 GESCHIL NA INZAGE

Als de eindexamenkandidaat aannemelijk kan maken dat er een aanwijsbare fout bij de correctie is gemaakt, dient op onderstaande wijze te worden gehandeld:

- I. De eindexamenkandidaat zet zijn/haar argumenten over vernomen fouten op papier.
- II. Op verzoek van de directeur kijkt de 1^e corrector op grond van deze argumenten of naar zijn mening een aanpassing van de score aan de orde is.
- III. De 1^e corrector neemt contact op met de 2^e corrector, geeft aan welke argumenten de leerling heeft en waarom de 1^e corrector deze wel of geen reden vindt voor aanpassing van de score. Op basis van een zorgvuldige voorbereiding voeren de 1^e corrector en 2^e corrector hierover gemotiveerd overleg. De uitkomst van dit contact wordt schriftelijk vastgelegd (kan in een mailbericht) en wordt gedeeld met de directeur.

Voor een gedetailleerde werkwijze wordt verwezen naar de protocollen Centrale Examens VO 2021 van de VO-raad.

A. Overeenstemming over aanpassing van score

Alleen als beide correctoren in overleg met elkaar tot de conclusie komen dat de score moet worden aangepast, wordt deze aangepast.

De directeur (in samenwerking met de examensecretaris) past de uitslag aan.

DUO/Examendiensten en de inspectie van het onderwijs worden op de hoogte gesteld van een eventueel nieuw vastgesteld cijfer. De inspectie zal in deze situatie altijd contact opnemen met de 2e corrector en de directeur van de desbetreffende school om na te gaan of de 2e corrector niet onder druk is gezet. Als de correctoren beide van mening zijn dat de score dient te worden aangepast, laat de directeur dat aan de leerling weten.

B. Geen overeenstemming over wel/geen aanpassing van de score

Indien de correctoren van mening verschillen over het al dan niet aanpassen van een score, kunnen de directeuren van de beide scholen in overleg met elkaar twee nieuwe correctoren aanstellen die het werk opnieuw beoordelen. Op basis van de nieuwe beoordeling stelt de directeur het cijfer vast. Het is aan te raden om twee docenten te kiezen die niet direct betrokken zijn, maar bijvoorbeeld verbonden zijn aan een andere school die onder hetzelfde bestuur valt. Het spreekt voor zich dat deze docenten bevoegd moeten zijn voor het examenvak én dat zij zelf een eindexamenklas hebben.

Bij digitale examens wordt er gehandeld volgens de stappen die beschreven zijn in het document 'Protocollen Centrale Examens voortgezet onderwijs' van de VO-raad voor het op het moment geldende schooljaar.

Artikel 3.9 BEWAREN VAN HET EXAMENWERK

Alle schriftelijke opgaven, beoordelingsnormen, gemaakte werk en de voor het werk toegekende cijfers worden bewaard, en zijn ter inzage voor belanghebbende.

- a. De opgaven en het gemaakte werk van het schoolexamen dat in het laatste examenjaar gemaakt is, worden 6 maanden bewaard volgend op het met goed gevolg afleggen van het centraal examen.
- b. De opgaven en het gemaakte werk van het centraal examen worden gedurende 6 maanden door de school bewaard.

Artikel 3.10 GEGEVENSVERSTREKKING

Zo spoedig mogelijk na de vaststelling van de uitslag stuurt de directeur aan de aangewezen instanties een lijst waarop voor alle kandidaten zijn vermeld:

- a. de vakken waarin examen is afgelegd;
- b. de cijfers van het schoolexamen;
- c. de cijfers van het centraal examen;
- d. de eindcijfers;
- e. de uitslag van het eindexamen.

IV. UITSLAG, HERKANSING, DIPLOMERING

Artikel 4.1 EINDCIJFER EINDEXAMEN

- a. Het eindcijfer voor alle vakken van het eindexamen wordt uitgedrukt in een geheel cijfer uit de reeks van 1 tot en met 10.
- b. De examensecretaris bepaalt het eindcijfer voor een vak op het rekenkundig gemiddelde van het cijfer voor het schoolexamen en het cijfer voor het centraal examen.
Is de uitkomst van de berekening bedoeld in de eerste volzin niet een geheel getal, dan wordt dat getal indien het eerste cijfer achter de komma een 4 of lager is, naar beneden afgerond en indien dat cijfer een 5 of hoger is, naar boven afgerond.
- c. Indien in een vak alleen een schoolexamen is gehouden is het cijfer voor het schoolexamen tevens het eindcijfer.

Artikel 4.2 VASTSTELLING UITSLAG

- a. De directeur en de examensecretaris stellen de uitslag vast met inachtneming van de gestelde regels in artikel 49 (vmbo) en artikel 50 (havo/vwo) van het Eindexamenbesluit VO.
- b. De directeur en de examensecretaris stellen uit alle eindcijfers van de vakken waarin de kandidaat examen heeft afgelegd een lijst op, zodanig dat de op deze lijst vermelde vakken een eindexamen vormen.
- c. Indien dat nodig is om een kandidaat te laten slagen betrekken de directeur en examensecretaris een of meer eindcijfers van de vakken niet bij de bepaling van de definitieve uitslag. De overgebleven vakken dienen een volledig eindexamen te vormen.
- d. Indien een kandidaat slechts kan slagen bij een bepaalde keuze uit eindcijfers in een of meer vakken, betrekken de directeur en de examensecretaris die eindcijfers bij de bepaling van de uitslag, die de kandidaat nodig heeft om te kunnen slagen.
Indien er meerdere keuzen mogelijk zijn, stellen de directeur en examensecretaris van het eindexamen de kandidaat een keuze van eindcijfers voor.
De keuze is definitief wanneer de kandidaat niet binnen twee dagen heeft medegedeeld dat een andere keuze gemaakt moet worden.

Artikel 4.3 UITSLAG EINDEXAMEN

De slaag- zakregeling is door het Ministerie van Onderwijs vastgesteld. De actuele slaag- zakregeling is te vinden in artikel 49 en artikel 50 van het Eindexamenbesluit VO.

Artikel 4.4. HERKANSING

A. Schoolexamen

Voor alle vakken geldt de herkansingsregeling zoals vermeld in de examenwijzer. In het PTA is aangegeven welke toetsen voor een herkansing in aanmerking komen.

B. Centraal examen

1. De kandidaat heeft voor één vak waarin hij reeds examen heeft afgelegd, nadat de uitslag is vastgelegd, het recht in het tweede tijdvak of, indien van toepassing, in het derde tijdvak deel te nemen aan een herkansing. De kandidaat geeft uiterlijk één dag na mededeling van het resultaat van het 1e tijdvak schriftelijk aan bij de examensecretaris welk vak hij wil herkansen.
2. Het cijfer behaald voor het schoolexamen blijft ook bij de herkansing gehandhaafd.
3. Het hoogste van de cijfers behaald bij de herkansing en bij het eerder afgelegde centraal schriftelijk examen geldt als definitief cijfer voor het centraal examen.
Bij de herkansing mogen dus geen centraal examencijfers uit het eerste en tweede tijdvak worden gecombineerd. Bij een **uitgesteld** examen mogen cijfers uit verschillende tijdvakken worden samengevoegd.
4. Het eindcijfer van het desbetreffende vak wordt bepaald zoals vermeld in artikel Eindcijfer eindexamen.
5. Zodra na de herkansing de definitieve uitslag is vastgesteld, wordt deze schriftelijk aan de kandidaat medegedeeld.
6. De herkansingsregels zijn ook van toepassing op de vakken waarin gedurende een examenjaar deeleindexamen is afgelegd.

C. Uitgestelde examens

Kandidaten die een of meer zittingen van het centraal examen om een geldige reden hebben gemist, kunnen worden in de gelegenheid gesteld het examen in het tweede tijdvak voor ten hoogste twee toetsen per dag alsnog te voltooien.

De kandidaat behoudt het recht om één vak te herkansen.

Als blijkt dat een kandidaat bij het tweede tijdvak centraal examen (inhalen en/of herkansen) in twee vakken moet doen die op hetzelfde tijdstip vallen, dient in overleg met de inspecteur een oplossing gevonden te worden.

Hiervoor gelden de volgende regels:

1. Deze kandidaat wordt in quarantaine gehouden, hetgeen betekent dat de directeur er zorg voor draagt dat er geen contact kan plaatsvinden met kandidaten of toezichthouders van de eigen of een andere school waardoor kennis over de opgaven kan worden overgedragen.
2. Voor de vakken die regulier in de middagzitting worden afgenomen maar die 's morgens door de in quarantaine gehouden kandidaat moeten worden afgelegd, worden door de inspecteur opgaven ter beschikking gesteld.
3. Van het openen van de examenopgaven en de quarantainestelling wordt een logboek bijgehouden ten behoeve van de inspectie.

D. Uitgesteld examen en herkansing

De directeur verstrekt aan de aangewezen instanties:

1. Vóór de aanvang van het tweede tijdvak een opgave van alle kandidaten die zich voor de herkansing hebben opgegeven, met vermelding van vak en programma waarin examen wordt afgelegd; alsmede de behaalde cijfers in het eerste tijdvak.
2. Een opgave van de kandidaten die bij een der zittingen van het eerste tijdvak verhinderd waren aanwezig te zijn en in de gelegenheid worden gesteld in het tweede tijdvak hun examen af te leggen en zo mogelijk te voltooien.

E. Derde tijdvak

Er bestaat voor kandidaten de mogelijkheid om in het derde tijdvak centraal schriftelijk examen te doen, onder verantwoordelijkheid van het College voor toetsen en examens.

Het betreft kandidaten die:

1. Een of meer zittingen van het centraal examen om geldige redenen hebben gemist.
2. Op de dag van de herkansing het eerste tijdvak van het centraal examen hebben afgerond en nog geen gebruik hebben gemaakt van hun recht op herkansing.
3. Op de dag van de herkansing om een geldige reden verhinderd zijn gebruik te maken van hun recht op herkansing of hun mogelijkheid tot uitgesteld examen.

F. Diploma en cijferlijst

1. Aan elke definitief geslaagde of afgewezen kandidaat wordt een lijst verstrekt waarop de cijfers voor het schoolexamen en centraal examen en de eindcijfers voor zijn vakken zijn vermeld, alsmede het bijbehorende programma en de uitslag van het eindexamen.
2. Aan elke definitief geslaagde kandidaat wordt een diploma/getuigschrift uitgereikt met vermelding van de examenvakken die bij de bepaling van de uitslag betrokken zijn en het bijbehorende programma.
De persoonsgegevens worden aan de hand van een uittreksel uit het bevolkingsregister ingevuld.
3. De directeur en de examensecretaris ondertekenen de diploma's en cijferlijsten die zijn vastgesteld door de minister. De kandidaat ondertekent na controle van de gegevens het diploma. Duplicaten van diploma's worden niet verstrekt.

Artikel 4.5. JUDICIUM CUM LAUDE

Conform het bepaalde in artikel 52a Eindexamenbesluit VO kan aan een kandidaat het judicium cum laude worden toegekend.

Havo

Voor havo moet het gemiddelde van de grote vakken in het gemeenschappelijk deel, het profieldeel en het hoogste cijfer in het vrije deel minimaal 8,0 zijn. Geen eindcijfer mag lager zijn dan een 6.

Voor deze bepaling worden eventuele extra vakken buiten beschouwing gelaten. Een 5 voor een extra vak vormt geen probleem voor cum laude.

Het combinatiecijfer mag niet lager zijn dan 6, maar de samenstellende onderdelen mogen wel lager zijn dan 6. De rekentoets telt niet mee, omdat deze ook niet cijfermatig meetelt bij de uitslagbepaling.

De regeling is beschreven in Artikel 52a lid 2 Eindexamenbesluit VO.

Vwo

Voor vwo moet gemiddeld voor de grote vakken in het gemeenschappelijk deel, het profieldeel en het hoogste cijfer uit het vrije deel minimaal 8,0 zijn behaald. Bij 7,99 gemiddeld is er geen sprake van cum laude. Bovendien mag geen eindcijfer lager zijn dan een 7.

Voor deze bepaling worden eventuele extra vakken buiten beschouwing gelaten. Een 6 voor een extra vak vormt geen probleem voor cum laude.

Het combinatiecijfer mag niet lager zijn dan 7, maar hier geldt dat het cijfer voor de samenstellende onderdelen wel lager mag zijn dan 7. De rekentoets telt niet mee, omdat deze ook niet cijfermatig meetelt bij de uitslagbepaling.

De regeling is beschreven in Artikel 52a lid 1 Eindexamenbesluit VO.

V. SLOTBEPALINGEN

1. Voor kandidaten die de leeftijd van 18 jaar nog niet hebben bereikt, geldt dat zij worden vertegenwoordigd door hun ouders. Kandidaten van 18 jaar of ouder zijn zelf handelingsbekwaam.
2. De directeur behoudt zich het recht voor de ouders van meerderjarigen over alle examenzaken inlichtingen te verschaffen, tenzij de meerderjarige schriftelijk kenbaar maakt dat hij dit niet wenst.
3. In alle gevallen, waarin noch het Eindexamenbesluit VO, noch dit examenreglement voorziet, beslist de directeur in overleg met het bevoegd gezag.

Bijlage 1 De afname van de schoolexamens

1.1 Algemeen

1. Alle schriftelijke toetsen worden aangeboden in puntgrootte 12 en regelafstand 1.15 en in een goed leesbaar lettertype, zoals Calibri of Arial, waardoor vergroting voor kandidaten met een leesbeperking overbodig wordt. De letters en tabellen en grafieken worden niet tot puntgrootte 12 vergroot. Een (loep)liniaal kan dan uitkomst bieden.
2. Bij elke schriftelijke toets wordt per vraag/opdracht aangegeven hoeveel punten de vraag/opdracht waard is.
3. Als een onderdeel van het schoolexamen in een vak op mondelinge wijze wordt afgenomen, gebeurt dit in aanwezigheid van een andere docent of met behulp van opnameapparatuur, dit uitsluitend als dit wettelijk vereist is.
De beoordelingscriteria van mondelinge examens zijn vooraf inzichtelijk voor de leerling.

Regels tijdens schoolexamens

4. Iedere leerling moet 5 minuten voor aanvang van de schoolexametoets aanwezig zijn. Tot 30 minuten na aanvang wordt hij nog toegelaten, daarna niet meer. Als hij te laat is, krijgt hij geen extra tijd. Bij kijk- en luistervaardigheidstoetsen geldt dat een leerling die te laat is niet meer wordt toegelaten tot de toets. De kandidaat meldt zich onverwijld bij een jaarlaagcoördinator.
5. Jassen en tassen mogen niet mee worden genomen naar het lokaal waar de toets plaatsvindt. Dit geldt ook voor mobiele telefoons, smartwatches, muziekkaparaatuur, etc. Leerlingen zijn zelfverantwoordelijk voor het op een veilige manier opbergen van de jassen en apparatuur.
6. Bij een toets 60 minuten of korter mag de leerling het lokaal niet verlaten voor het einde van de beschikbare tijd. Als hij klaar is, stoort hij anderen niet. Zodra zijn werk is ingenomen mag de leerling alleen een studieboek van een ander vak gebruiken of een leesboek.
7. Bij een toets van 100 minuten mag de leerling na 50 minuten, tot 15 minuten voor het einde van de beschikbare tijd het lokaal verlaten.
8. Tijdens een toets is het niet toegestaan op welke wijze dan ook met anderen te communiceren, dan wel informatie op te halen van informatiedragers. (smart devices)
9. De leerling mag geen gebruik maken van correctielak, -pen, -lint.
10. De leerling mag alleen gebruik maken van door de school verstrekt papier. Het gebruik van eigen klad-/aantekeningpapier is niet toegestaan.
11. De leerling noteert op ieder blad op de daartoe bestemde plaats zijn naam. Hij noteert op het eerste blad hoeveel blaadjes er in totaal worden ingeleverd en op ieder blad het nummer van het desbetreffende blad.
12. Na het inleveren van de uitwerkingen van het schoolexamen mag de leerling onder geen beding wijzigingen en/of aanvullingen in het ingeleverde werk aanbrengen.
13. De leerling mag het lokaal alleen verlaten als opgaven, antwoorden en kladpapier zijn ingeleverd bij de docent/surveillant.
14. Het werk moet gemaakt worden met een blauw of zwart schrijvende pen. De leerling mag niet met potlood schrijven, tenzij anders vermeld in de opgaven. (Bijvoorbeeld bij grafieken e.d.)
15. Bij overtreding van bovenstaande regels kan een maatregel worden opgelegd zoals deze zijn vermeld in dit examenreglement. (zie artikel 1.9 onregelmatigheden op blz 14).
16. Als er SE-toetsen worden afgenomen buiten de SE-perioden om, dan moet er tussen het moment van opgeven en afnemen minimaal één week zitten.
17. Dit geldt ook als er een nieuwe datum vastgesteld moet worden voor een uitgestelde toets.
18. Om te kunnen voldoen aan alle verplichtingen binnen het PTA (toetsen, begeleidings- en beoordelingsgesprekken enz.) dient een leerling zich iedere schooldag van 8.15 tot 17.00

uur beschikbaar te houden voor school, ook in de laatste twee weken van het schooljaar na de laatste proefwerkweek.

Uitzonderingen op deze regel (bv presentatieavond PWS of O&O, de kernconceptenavonden MAW) worden tijdig aan de betrokken leerlingen gecommuniceerd.

1.2 De beoordeling van schoolexamens

1. De docent stelt de leerling van iedere beoordeling van het schoolexamen gemaakt in de toetsweek op de hoogte binnen 10 schooldagen nadat het is afgenomen. Hiervan kan alleen afgeweken worden met toestemming van de rector en/of de examensecretaris. Alle schoolexamentoetsen, praktische opdrachten en profielwerkstukken worden beoordeeld met een cijfer van 1,0 tot en met 10,0 met een nauwkeurigheid van een decimaal.
2. Als een leerling in een vak door twee of meer docenten is getoetst, bepalen deze docenten in onderling overleg het cijfer. Komen zij niet tot overeenstemming, dan wordt het cijfer bepaald op het rekenkundig gemiddelde van de beoordeling van ieder van hen afzonderlijk.
3. Het eindcijfer van vakken met alleen een schoolexamen wordt uitgedrukt in een geheel getal van 1 tot en met 10. Magister staat voor alle afrondingen ingesteld op afronden, d.w.z. Magister kijkt alleen naar het tweede cijfer achter de komma: is dit een 5 of hoger dan gaat de afronding omhoog; is dit een 4 of lager, dan gaat de afronding naar beneden. Een 5,45 wordt dus een 5,5; een 5,44 blijft 5,4.
4. Een leerling heeft recht op inzage in het gemaakte werk tot uiterlijk 3 maanden na afname van het betreffende werk. De docent zorgt ervoor dat tijdens de inzage de leerling over een exemplaar van de opgave kan beschikken. De leerling mag tijdens de inzage geen wijzigingen aanbrengen in het gemaakte werk en hij mag geen foto's en/of kopieën maken van het gemaakte werk of van de opgave.
5. Als een leerling een bepaald onderdeel van het schoolexamen nog niet heeft afgelegd, wordt voor dat onderdeel voorlopig de afkorting Inh (inhalen) in Magister genoteerd.
6. Wanneer een leerling het niet eens is met de beoordeling en becijfering van een toets door een docent dan kan een leerling binnen 5 schooldagen na de bespreking met de docent schriftelijk in beroep gaan bij de examencommissie. In dit schriftelijk beroep moet de kandidaat aangeven welke argumenten hij heeft om het oneens te zijn met de docent. De Examencommissie weegt de argumenten van zowel leerling als docent, roept eventueel de hulp in van (een) andere vakdocent(en) en neemt zo snel mogelijk een beslissing over de desbetreffende kwestie, doch uiterlijk binnen 10 schooldagen. Het schoolexamenwerk blijft bewaard door de docent tot 1 december (6 maanden na het afsluiten van het schoolexamen) van het volgende schooljaar, nadat alle bezwaartermijnen verstreken zijn. Hierna wordt het werk vernietigd.

1.3 Te laat inleveren

1. Als een leerling een praktische opdracht niet voor de afgesproken deadline vanwege een geldige reden, dit ter beoordeling van de jaarlaagcoördinator, niet op de in het PTA of in de jaaragenda vermelde datum inlevert, kan er uitstel worden verleend. De leerling neemt minimaal één week vóór de vastgestelde inleverdatum contact op met de docent om een nieuwe datum af te spreken.
2. Bij een niet-geldige reden, dit ter beoordeling van de jaarlaagcoördinator, kan de docent/de jaarlaagcoördinator één van de volgende maatregelen nemen met betrekking tot de praktische opdracht:
  - De leerling mag de PO later inleveren tegen inlevering van een herkansingsmogelijkheid voor de eerstvolgende toetsweek.

- De leerling niet toelaten tot deelname aan een schoolexamentoets, indien hiervoor het op tijd inleveren of verrichten van een praktische opdracht vereist is. Indien een leerling alsnog aan zijn verplichtingen heeft voldaan, kan hij de toets afleggen ten koste van een herkansing. Heeft de leerling geen herkansingsmogelijkheid meer over dan wordt het niet tijdig inleveren gezien als een onregelmatigheid.
3. Als een leerling het profielwerkstuk vanwege een geldige reden, dit ter beoordeling van de jaarlaagcoördinator, niet op tijd kan inleveren kan er uitstel worden verleend.

Te laat komen

4. Bij een mondelinge toets en bij luistervaardigheidstoetsen en practicumopdrachten mag een leerling nooit te laat komen. Als een luistervaardigheidstoets of een practicumopdracht eenmaal is begonnen, dan kan geen enkele leerling meer worden toegelaten. Als het te laat komen betreft zonder een geldige reden, dit ter beoordeling van de jaarlaagcoördinator, dan wordt deze toets beoordeeld met het cijfer 1,0. Bij de luistervaardigheidstoets mag de te laat gekomen leerling nog wel meedoen met deel 2, waarbij de gemiste antwoorden van deel 1 als fouten worden gerekend.

Verhinderd zijn

5. Een schoolexamentoets verzuimen is slechts geoorloofd in geval van ziekte of bijzondere persoonlijke omstandigheden. De jaarlaagcoördinator bepaalt na tijdige schriftelijke mededeling van verhindering of het verzuim terecht is. Het bericht van verhindering dient voor het begin van de schoolexamentoets verstuurd te zijn. Hiervoor zijn twee meldingen nodig:
  - De leerling stuurt aan de jaarlaagcoördinator een e-mail.
  - Ouders melden de verhindering bij Bureau Absentie.
6. Als het verzuim meerdere dagen betreft, dan moet het bericht van verhindering elke dag opnieuw aan de jaarlaagcoördinator bekend worden gemaakt.
7. Als een leerling tijdens een zitting van een schoolexamen onwel wordt of om andere reden genoodzaakt is de toets voortijdig af te breken, dan geldt de toets als gemaakt en deze wordt volgens de voor deze toets geldende normering beoordeeld.

Ongeoorloofde absentie

8. Als een leerling zonder geldige reden, dit ter beoordeling van de jaarlaagcoördinator, een schriftelijke schoolexamentoets niet maakt, wordt deze schoolexamentoets beoordeeld met het cijfer 1,0.
9. Als een leerling zonder geldige reden, dit ter beoordeling van de jaarlaagcoördinator, bij een mondeling schoolexamen niet op de afgesproken tijd en plaats aanwezig is, wordt deze schoolexamentoets beoordeeld met het cijfer 1,0.

Inhalen van gemist werk (door een geldige reden)

10. Alleen als voldaan is aan de dubbele verzuimmelding die in 9.5 omschreven wordt, mag gemist werk ingehaald worden. De PTA-toets(en) die een leerling gemist heeft, wordt/worden automatisch tijdens het tweede toetsmoment gemaakt. Dat houdt tevens in dat dit tweede toetsmoment alleen gebruikt kan worden als inhaalmoment van het gemiste PTA en niet meer als herkansing voor een ander vak. Als meerdere toetsen gemist zijn, beslist de jaarlaagcoördinator welke toets op welk moment ingehaald wordt. Als de leerling ook op het tweede toetsmoment ziek is, is er geen mogelijkheid meer om in te halen en is er sprake van een onregelmatigheid.

Chronisch zieke leerlingen (met een medische indicatie) moeten minimaal twee weken voor start van de PTA-weken zelf contact opnemen met hun mentor over de planning van hun PTA-week. Wanneer zij – zonder overleg – door ziekte toetsen missen, geldt dezelfde regel als voor andere leerlingen, zoals hierboven toegelicht.

11. Een niet herkansbare toets kan ingehaald worden op het tweede toetsmoment tegen inlevering van een herkansingsmogelijkheid van de eerstvolgende toetsweek.

Toegestane hulpmiddelen bij schoolexamens

De hierna genoemde hulpmiddelen zijn toegestaan bij schoolexamens, tenzij in het PTA en/of op het instructievel voor de surveillanten bij de schoolexamens uitdrukkelijk is vermeld dat een hulpmiddel niet is toegestaan. Bij elke PTA-toets staat vermeld welke hulpmiddelen toegestaan zijn.

Alle vakken:

Basispakket bestaande uit: schrijfmateriaal, tekenpotlood, blauw en rood kleurpotlood, liniaal met millimeterverdeling, passer, geometrische driehoek, vlakgum, elektronisch rekenapparaat.

Alle schriftelijke examens:

Eindelijk verklarend woordenboek Nederlands.

Moderne vreemde talen:

Woordenboek naar en vanuit de vreemde taal. Bij Engels mag ook een woordenboek Engels-Engels gebruikt worden naast een woordenboek Engels-Nederlands.

Latijn/ Grieks:

Woordenboek Latijn resp. Grieks – Nederlands

Wiskunde A, B, C:

Roosterpapier in vierkante cm en een grafische rekenmachine die beschikt over examenstand. Geen gewone rekenmachine. Zie examenblad welke grafische rekenmachines toegestaan zijn.

Biologie , natuurkunde en scheikunde havo:

Binas 6e editie.

Biologie, natuurkunde en scheikunde vwo:

Binas 6e editie.

Leerlingen die recht hebben op extra tijd

1. De leerling die op grond van een verklaring van een medische deskundige recht heeft op extra tijd maakt zijn schoolexamens in speciaal daartoe aangewezen lokalen.
2. Als de leerling zijn werk op een computer maakt, dan is het hem niet toegestaan toegang te hebben tot verboden hulpmiddelen (zoals een atlas of digitaal woordenboek). Evenmin mag een ander toegang hebben tot het door de leerling gemaakte werk.
3. Een leerling die een toets op een computer maakt mag nooit zijn eigen laptop gebruiken.
4. De leerling maakt het schoolexamen in het hem toegewezen account. Als de leerling een ander account gebruikt, dan is er sprake van een onregelmatigheid. Wordt er niet gewerkt met accounts, dan volgt de leerling de instructies van de jaarlaagcoördinator of surveillant op.
5. Bij de inzet van een computer geldt onverkort de lijst met toegestane hulpmiddelen. De leerling mag een tekstverwerkingsprogramma gebruiken met ingeschakelde spellingscontrole, tenzij in het PTA anders wordt aangegeven.

Toetsafname bij leerlingen die in quarantaine zijn

Leerlingen die in quarantaine zijn en op hun woonadres prima in staat zijn om schoolexamens te maken, hebben de plicht om op hun laptop het programma exam.net te installeren. Binnen deze omgeving maken zij alle toetsen volgens rooster. Zij houden zich aan het protocol dat daarvoor tijdig is verstrekt. Leerlingen die alle toetsen op deze wijze gemaakt hebben behouden het recht op herkansing. Voor hen geldt dezelfde regel als zieke leerlingen: door het missen van één toets wordt het herkansingsmoment een inhaalmoment (zie no 10 in deze bijlage).

Bij het ernstige vermoeden dat een leerling in quarantaine toch antwoorden heeft ingeleverd die niet van hem/haarzelf zijn, kan de examencommissie een mondelinge toelichting eisen van deze leerling. Blijkt daar overduidelijk uit dat de leerling niet toegestane bronnen heeft gebruikt, wordt het werk ongeldig verklaard en kan de examencommissie een maatregel opleggen (zie 1.9).

Bijlage 2` Herexamen van een schoolexamen, inhalen, herkansen, vrijstellen en toekennen van een afwijkend examen

Herexamen van een schoolexamen

1. Iedere leerling heeft het recht op het maken van één herexamen voor de zogenaamde schoolexamenvakken, dat zijn vakken die wel in de slaag- zakregeling voorkomen, maar waar geen centraal schriftelijk eindexamen voor afgenomen wordt, dit geldt voor informatica, maatschappijleer, BSM, CKV en O&O, als hij voor dit vak lager dan een 5,4 of lager heeft gescoord.
Dit herexamen omvat een aantal, door de vaksectie nader te bepalen onderdelen van het examenprogramma. Voor een vak met een grote praktische component kan het herexamen ook bestaan uit een vervangende opdracht.
2. Het herexamen vindt plaats als alle eindcijfers van de vakken met uitsluitend een schoolexamen zijn vastgesteld. Een kandidaat is dan beter in staat de kansen op een optimaal resultaat in te schatten.

Inhalen en herkansen van schoolexamens

Voor alle leerlingen geldt:

3. Indien een leerling wil deelnemen aan een herkansing, dan dient de leerling zich voor de deadline te hebben ingeschreven via Magister. Het verschijnen bij het toetsmoment en het in ontvangst nemen van de opgaven staat gelijk aan deelnemen, ook wanneer de leerling geen gemaakt werk zou inleveren.
4. In het geval dat een leerling gebruik maakt van de mogelijkheid een schoolexametoets te herkansen telt het hoogst behaalde cijfer mee voor het schoolexamen. Het lagere cijfer komt te vervallen.
5. Een inhaaltoets kan niet worden herkanst. Inhaaltoetsen worden gemaakt tijdens de herkansingen, tenzij de jaarlaagcoördinator anders beslist.
6. Als een leerling bij een herkansing niet aanwezig is, krijgt hij geen nieuwe herkansingsmogelijkheid en het eerst behaalde cijfer blijft dan dus staan.
7. Herkansingen die niet gebruikt worden kunnen niet meegenomen worden naar een volgend moment.
8. Het recht op herkansen kan worden verspeeld als een leerling in de periode tussen 2 toetsweken meer dan 4 keer ongeoorloofd absent is geweest tijdens alle lessen. Ouders en leerlingen worden hiervan schriftelijk op de hoogte gesteld. Deze maatregel kan alleen opgelegd worden door een JLC of schoolleider en niet door een docent of mentor.
9. Niet herkansbaar zijn praktische opdrachten, CITO kijk- en luistertoetsen en mondelinge schoolexamens. Ook de schoolexamens van 40 minuten of korter die in een periode worden afgenomen zijn niet herkansbaar.
10. Bij het missen van een PTA om welke reden dan ook wordt de herkansing omgezet in een inhaalmoment en vervalt dus het recht om te herkansen. Bij het (legaal) missen van meer dan één schoolexamen in een toetsweek worden met de kandidaat maatwerkafspraken gemaakt door de JLC-er in overleg met de betrokken docent(en).

4H/5V

- * De leerlingen in deze klassenlagen krijgen 2 herkansingen van alle schriftelijke schoolexamens die in de toetsweken worden afgenomen aangeboden.
- * 1 herkansing na PTA-week 1 en 2
1 herkansing na PTA-week 3 en 4 (deze wordt ingeroosterd in de maand september van het volgende schooljaar en kan dus niet meer meetellen voor de overgang)

- * Als een leerling in gebreke is gebleven bij reeds afgesloten examenonderdelen (bijvoorbeeld door het niet op tijd inleveren van een PO, of zonder reden niet te verschijnen op een mondeling) dan zal de herkansingsmogelijkheid in beginsel moeten worden gebruikt om dit examenonderdeel te herstellen.
- * Aan het begin van 5V is het mogelijk om één schriftelijk schoolexamen uit de toetsweken van het voorgaande jaar te herkansen.

4V

- * Als een leerling in gebreke is gebleven bij reeds afgesloten examenonderdelen (bijvoorbeeld door het niet op tijd inleveren van een PO, of zonder reden niet te verschijnen op een mondeling) dan zal de herkansingsmogelijkheid in beginsel moeten worden gebruikt om dit examenonderdeel te herstellen.

5H/6V

- * In het examenjaar staan 3 toetsweken. Elke toetsweek wordt afgesloten met een herkansingsmoment. 5H/6V hebben dus 3 herkansingsmogelijkheden voor 3 schriftelijke schoolexamens per schooljaar. Voor iedere week 1.
- * De officiële CITO Kijk- en luistertoetsen zijn **niet** herkansbaar.
- * Als een leerling in gebreke is gebleven bij reeds afgesloten examenonderdelen (bijvoorbeeld door het niet op tijd inleveren van een PO, of zonder reden niet te verschijnen op een mondeling) dan zal de herkansingsmogelijkheid in beginsel moeten worden gebruikt om dit examenonderdeel te herstellen.
- * Herkansingsregeling PWS: iedere leerling mag het PWS na de eerste beoordeling verbeteren tot maximaal 1 punt. Wil je het PWS meer dan dat verbeteren, of is je PWS afgerond nog geen vereiste 4,0 waard, dan moet je je herkansing van de derde toetsweek inleveren.

Vrijstellingen en ontheffingen

11. Onder een vrijstelling wordt verstaan dat een categorie leerlingen iets niet hoeft te doen. Een vrijstelling is per wet geregeld en geldt voor alle scholen. Een ontheffing wordt verleend aan een individuele leerling meestal op grond van een belemmering binnen bepaalde wettelijke kaders. De school bepaalt aan wie een ontheffing wordt verleend; het is dus geen recht waar een leerling aanspraak op kan maken.

12. Overzicht van ontheffingen en vrijstellingen

- a. Ontheffing kan verleend worden voor het volgen van het vak LO. Voor de invulling van de vrijkomende uren dient de leerling een plan van aanpak op te stellen en af te stemmen met de betrokken leerjaarcoördinator en mentor.
- b. Leerlingen die overstappen na het havo naar het atheneum zijn vrijgesteld van het volgen van de vakken CKV en maatschappijleer. Voor een doorstromer naar het gymnasium geldt dezelfde regeling, behalve dat het vak KCV alsnog gevolgd moet worden. Deze doorstromer moet wel in de onderbouw Latijn en Grieks hebben gevolgd.
- c. Op het atheneum kan een leerling in aanmerking komen voor een ontheffing voor het volgen van onderwijs in een tweede moderne vreemde taal. Deze ontheffing wordt uitsluitend verleend als aantoonbaar is (via o.a. behaalde cijfers en logboekitems in magister) dat de leerling gedurende zijn/haar gehele schoolcarrière onevenredig veel energie heeft moeten steken in het aanleren van deze taal, met onvoldoende resultaat.

Die kan verleend worden aan leerlingen die;

- een stoornis heeft die specifiek betrekking heeft op taalverwerking of een zintuiglijke stoornis die effect heeft op taal.
- de leerling een andere moedertaal heeft dan de Nederlandse of Friese taal.
- de leerling onderwijs volgt in om het even welk profiel en het onderwijs in de taal verhindert naar verwachting een succesvolle afronding van het de opleiding.

Indien de ontheffing genoemd bij c. wordt toegekend moet de tweede moderne vreemde taal worden vervangen door een ander groot examenvak (studielast gelijk aan een moderne vreemde taal en nog niet gekozen).

13. Als een leerling in de examenjaren van school verandert, kunnen cijfers van de al afgeronde schoolexamens worden meegenomen. De vakdocent van de ontvangende school kijkt dan of deze resultaten in het PTA passen en of er aanvullende stof moet worden aangeboden en getoetst. Afgeronde vakken die reeds zijn beoordeeld kunnen door de ontvangende school worden overgenomen. Maatwerk (binnen de redelijke grenzen van de school) wordt geboden als een vak gevolgd is dat de school niet aanbiedt.

Bijlage 3 Afspraken bij doubleren en het overdoen van het examenjaar havo

HAVO-bovenbouw 2021-2022

Voor de leerlingen uit de onderstaande leerjaren gelden de volgende vrijstellingen in geval van doubleren:

	4 havo	5 havo
PTA-toetsen	Geen vrijstelling	Geen vrijstelling
PTA-Praktische opdrachten	Geen vrijstelling	Geen vrijstelling; de leerling doet in beginsel een nieuwe, andere opdracht na goedkeuring van de vakdocent. Geen vrijstelling betekent dat dezelfde opdracht niet nogmaals mag worden ingeleverd.
PTA-Handelingsdelen	Geen vrijstelling	Geen vrijstelling; de leerling doet in beginsel een nieuwe, andere opdracht na goedkeuring van de vakdocent. Geen vrijstelling betekent dat dezelfde opdracht niet nogmaals mag worden ingeleverd.
Combinatiecijfer (het afgeronde gemiddelde van MA, CKV en PWS)		Vrijstelling bij een 7,0 of hoger. In de vrijgekomen uren volgens planning op school werken aan de andere vakken.
Bevorderingstoetsen	Geen vrijstelling	NVT
Mondelingen	Geen vrijstelling	Geen vrijstelling
Afgesloten vakken	CKV Vrijstelling bij een 6,5 of hoger. In de vrijgekomen uren volgens planning op school werken aan de andere vakken. Levensbeschouwing: Vrijstelling bij een 6 of hoger. In de vrijgekomen uren volgens planning op school werken aan de andere vakken.	Vrijstelling voor alle vakken met alleen een SE die in 5H worden afgesloten mits het eindcijfer een 6,5 of hoger is. Dit kan dus gelden voor: MA, IN, BSM en/of O&O. De examencommissie kan hier maatwerk (bv afsluiten met een 6.0) toestaan. Als een leerling van het maatwerk gebruik wil maken dan dient hij/zij het verzoek in bij de jaarlaagcoördinator. Kern is dat de slagingskans van de leerling goed belegd is. Denk hierbij aan voldoende compensatiepunten.

	<p>Er is de mogelijkheid om het vak toch over te doen. In dat geval moeten de leerling en de ouders zich bij de start van het schooljaar schriftelijk akkoord verklaren met het vervallen van een eerder behaald cijfer.</p>	<p>In de vrijgekomen uren volgens planning op school werken aan de andere vakken.</p> <p>Er is de mogelijkheid om het vak toch over te doen. In dat geval moeten de leerling en de ouders zich bij de start van het schooljaar schriftelijk akkoord verklaren met het vervallen van een eerder behaald cijfer</p> <p>Geen vrijstelling voor LO.</p>
AV-lessen	<p>Geen vrijstelling</p> <p>Voor de LOB-onderdelen kan in overleg voor een alternatieve invulling worden gekozen.</p>	NVT

Bijlage 4 Overzicht van alle vakken en onderdelen in de bovenbouw HAVO

NAAM	Afkorting	In welke klas?	Eindexamen?	Slaag/zak-regeling?
Nederlands	NETL	4 en 5 havo	Ja	Ja
Engels	ENTL	4 en 5 havo	Ja	Ja
Maatschappijleer	MAAT	4 en 5 havo	Nee	Ja, combinatiecijfer $\frac{1}{3}$
Lichamelijke opvoeding	LO	4 en 5 havo	Nee	ja, (minimaal V)
Culturele kunstzinnige vorming	CKV	4 havo	Nee	Ja, combinatiecijfer $\frac{1}{3}$
Levensbeschouwing	LB	4 havo	Nee	Nee
Mentorbegeleidingsuur	MBU	4 en 5 havo	Nee	Nee
Geschiedenis	GES	4 en 5 havo	Ja	Ja
Frans	FATL	4 en 5 havo	Ja	Ja
Duits	DUTL	4 en 5 havo	Ja	Ja
KUNST (beeldend)	KUBV	4 en 5 havo	Nee	Ja
KUNST (algemeen)	KUA	4 en 5 havo	Ja	Ja
Economie	ECON	4 en 5 havo	Ja	Ja
Maatschappijwetenschappen	MAW	4 en 5 havo	Ja	Ja
Wiskunde A	WISA	4 en 5 havo	Ja	Ja
Wiskunde B	WISB	4 en 5 havo	Ja	Ja
Aardrijkskunde	AK	4 en 5 havo	Ja	Ja
Scheikunde	SCHK	4 en 5 havo	Ja	Ja
Biologie	BIOL	4 en 5 havo	Ja	Ja
Natuurkunde	NAT	4 en 5 havo	Ja	Ja
Bedrijfseco, ondernemerschap en financiële zelfredzaamheid	BECO	4 en 5 havo	Ja	Ja
Informatica	IN	4 en 5 havo	Nee	Ja
Onderzoek en Ontwerpen	O&O	4 en 5 havo	Nee	Ja
Bewegen, Sport en Maatschappij	BSM	4 en 5 havo	Nee	Ja
Profielwerkstuk	PWS	5 havo	Nee	Ja, combinatiecijfer $\frac{1}{3}$

Bijlage 5 Vrijstellingen bij doubleren, VWO-bovenbouw 2021-2022

Voor de leerlingen uit de onderstaande leerjaren gelden de volgende vrijstellingen in geval van doubleren:

	4 VWO	5 VWO	6 VWO
PTA-Toetsen	Geen vrijstelling	Geen vrijstelling	Geen vrijstelling
PTA-Praktische opdrachten	Geen vrijstelling	Geen vrijstelling	Geen vrijstelling; de leerling doet in beginsel een nieuwe, andere opdracht na goedkeuring van de vakdocent. Geen vrijstelling betekent dat dezelfde opdracht niet nogmaals mag worden ingeleverd.
PTA-Handelingsdelen	Geen vrijstelling	Geen vrijstelling	Geen vrijstelling; de leerling doet in beginsel een nieuwe, andere opdracht na goedkeuring van de vakdocent. Geen vrijstelling betekent dat dezelfde opdracht niet nogmaals mag worden ingeleverd.
combinatiecijfer	nvt	PWS moet helemaal worden afgerond (dit is geen vrijstelling)	Vrijstelling bij een 7,0 of hoger. In de vrijgekomen uren volgens planning op school werken aan de andere vakken.
Bevorderingstoetsen	Geen vrijstelling	Geen vrijstelling	n.v.t.

Afgesloten vakken	<p>(WO en maatschappijleer)</p> <p>Vrijstelling bij een 6,5 of hoger. In de vrijgekomen uren volgens planning op school werken aan de andere vakken.</p> <p>Er is de mogelijkheid om het vak toch over te doen. In dat geval moeten de leerling en de ouders zich bij de start van het schooljaar schriftelijk akkoord verklaren met het vervallen van een eerder behaald cijfer.</p>	<p>(CKV en levensbeschouwing)</p> <p>Vrijstelling bij een 6,5 of hoger. Voor LBS geldt een (afgeronde) 6.0 of hoger. In de vrijgekomen uren volgens planning op school werken aan de andere vakken.</p> <p>Er is de mogelijkheid om het vak toch over te doen. In dat geval moeten de leerling en de ouders zich bij de start van het schooljaar schriftelijk akkoord verklaren met het vervallen van een eerder behaald cijfer.</p>	<p>Vrijstelling voor alle vakken met alleen een SE die in 6V worden afgesloten mits het eindcijfer een 6,5 of hoger is. Dit kan dus gelden voor:</p> <p>KCV, In, O&O. De examencommissie kan hier maatwerk (bv afsluiten met een 6.0) toestaan. Als een leerling van het maatwerk gebruik wil maken dan dient hij/zij het verzoek in bij de jaarlaagcoördinator. Kern is dat de slagingskans van de leerling goed belegd is. Denk hierbij aan voldoende compensatiepunten.</p> <p>In de vrijgekomen uren volgens planning op school werken aan de andere vakken.</p> <p>Er is de mogelijkheid om het vak toch over te doen. In dat geval moeten de leerling en de ouders zich bij de start van het schooljaar schriftelijk akkoord verklaren met het vervallen van een eerder behaald cijfer</p> <p>Geen vrijstelling voor LO.</p>
Mondelingen	Geen vrijstelling	Geen vrijstelling	Geen vrijstelling
AV-lessen	Geen vrijstelling	Geen vrijstelling	Geen vrijstelling
		Voor de LOB-onderdelen kan in overleg voor een alternatieve invulling worden gekozen.	
Meesterproef O&O		Draait mee met O&O 6 vwo en rond de meesterproef en ook het SE O&O af.	

Bijlage 6 Overzicht van alle vakken en onderdelen in de Tweede Fase 4 vwo cohort 2021-2022 en 5 vwo cohort 2020-2021 en 6 vwo 2019-2020

Naam	Afkorting	In welke klas?	Centraal Eind-Examen?	Telt het mee in de slaag/zak-regeling?
Nederlands	Netl	4,5,6	ja	ja
Engels	Entl	4,5,6	ja	Ja
Latijn	Ltc	4,5,6	ja	Ja
Grieks	Gtc	4,5,6	ja	ja
Frans	Fatl	4,5,6	ja	ja
Duits	Dutl	4,5,6	ja	ja
Geschiedenis	ges	4,5,6	ja	ja
Aardrijkskunde	ak	4,5,6	ja	ja
Maatschappijwetenschappen	maw	4,5,6	ja	ja
Culturele en kunstzinnige vorming (alleen atheneum)	ckv	5	nee	ja, combinatie cijfer
Klassieke culturele vorming (alleen gymnasium)	kcv	5,6	nee	Het cijfer maakt onderdeel uit van GTC en/of LTC
Levensbeschouwing	lv	4,5	nee	nee
Kunst algemeen	kua	4,5,6	ja	ja
Kunst beeldend	kubv	4,5,6	ja	ja
Wiskunde a	wisA	4,5,6	ja	ja
Wiskunde b	wisB	4,5,6	ja	ja
Wiskunde c	wisC	4,5,6	ja	ja
Onderzoek en ontwerpen	O&O	4,5,6	nee	ja
Natuurkunde	nat	4,5,6	ja	ja
Scheikunde	schk	4,5,6	ja	ja
Biologie	biol	4,5,6	ja	ja
Economie	econ	4,5,6	ja	ja

Bedrijfseconomie, ondernemerschap en financiële zelfredzaamheid	beco	4,5,6	ja	ja
Wetenschapsoriëntatie	wo	4	nee	nee
Maatschappijleer	maat	4	nee	ja, combinatiecijfer
Lichamelijke opvoeding	lo	4,5,6	nee	ja, minimaal voldoende
Mentorbegeleidingsuur	mbu	4,5,6	nee	nee
Algemene vaardigheden	av	4, 5	nee	nee
Profielwerkstuk	pws	5,6	nee	ja, combinatiecijfer

Bijlage 7 Samenstelling combinatiecijfer atheneum/gymnasium 4 vwo, 5 vwo en 6 vwo

4 vwo – cohort 2021-2022 en 5 vwo – cohort 2020-2021, 6 vwo cohort 2019-2020		
Onderdeel van combinatiecijfer	Aandeel in combinatiecijfer	
	atheneum	gymnasium
Profielwerkstuk	33,33%	50%
Maatschappijleer	33,33%	50%
CKV	33,33%	

Voor leerlingen die met een havo-diploma instromen in 5V en een vrijstelling hebben voor maatschappijleer en/of CKV bestaat in 6V het combinatiecijfer uit de onderdelen waar geen vrijstelling voor bestaat. Dat kan dus ook uitsluitend het profielwerkstuk zijn.

Bijlage 8 De slaag/zakregeling 2022 (onder voorbehoud)

Havo

Een leerling is geslaagd als:

- a. Het rekenkundig gemiddelde van de bij het centraal examen behaalde cijfers ten minste 5,5 is;
- b. Hij voor één van de vakken Nederlandse taal en literatuur, Engelse taal en literatuur en voor zover van toepassing wiskunde A of wiskunde B als eindcijfer het cijfer 5 of meer heeft behaald en hij voor het andere vak dan wel vakken, genoemd in dit onderdeel als eindcijfer het cijfer 6 of meer heeft behaald;
- c. Hij daarnaast:
  1. Voor één van zijn vakken waarvoor het eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer het cijfer 5 of meer en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer het cijfer 6 of meer heeft behaald; of
  2. Voor één van zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer het cijfer 4 en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer het cijfer 6 of meer heeft behaald, en het gemiddelde van de eindcijfers ten minste 6,0 bedraagt; of
  3. Voor twee van zijn vakken waarvoor het eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer het cijfer 5 heeft behaald en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer het cijfer 6 of meer heeft behaald, en het gemiddeld van het eindcijfer ten minste 6,0 bedraagt; of
  4. Voor één van de vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld als eindcijfer het cijfer 4 én voor een van deze vakken als eindcijfer het cijfer 5 heeft behaald en voor de overige vakken waarvoor het eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer het cijfer 6 of meer heeft behaald, en het gemiddelde van de eindcijfers ten minste 6,0 bedraagt;
- d. Hij voor geen van de onderdelen lager dan het cijfer 4 heeft behaald; en
- e. Hij voor het vak lichamelijke opvoeding van het gemeenschappelijk deel van elk profiel de beoordeling 'voldoende' of 'goed' heeft behaald.

Bij de uitslagbepaling

- wordt het rekenkundig afgeronde gemiddelde van de eindcijfers van de volgende onderdelen aangemerkt als het eindcijfer van één vak, het zogenaamde combinatiecijfer. Dit zijn de vakken: maatschappijleer, cultureel kunstzinnige vorming en het profielwerkstuk.
- wordt onder eindcijfer verstaan het rekenkundig afgeronde cijfer (eerst afzonderlijk afgerond, vervolgens samengevoegd en dan opnieuw afgerond).

Op de cijferlijst van de leerlingen worden alle vakken vermeld waarin de leerling examen heeft gedaan, ook eventuele extra vakken. De leerling mag kiezen of een extra vak vermeld wordt op de cijferlijst. Deze extra vakken vallen buiten de slaag/zakregeling.

Een kandidaat met het profiel Cultuur en Maatschappij die geen eindexamen heeft gedaan in het vak wiskunde A of B is verplicht om een rekentoets op het 3F-niveau af te leggen. Het resultaat telt niet mee in de slaag-zakregeling en wordt niet opgenomen op de officiële cijferlijst. Het cijfer staat wel vermeld op een apart certificaat.

Vwo

Een leerling is geslaagd als:

- a. Het rekenkundig gemiddelde van de bij het centraal examen behaalde cijfers ten minste 5,5 is;
- b. Hij voor één van de vakken Nederlands, Engels, wiskunde A, wiskunde B of wiskunde C als eindcijfer het cijfer 5 of meer heeft behaald en hij voor de andere vakken, genoemd in dit onderdeel als eindcijfer het cijfer 6 of meer heeft behaald;
- c. Hij daarnaast:
  1. Voor één van zijn vakken waarvoor het eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer het cijfer 5 of meer en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer het cijfer 6 of meer heeft behaald; of
  2. voor één van zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer het cijfer 4 en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer het cijfer 6 of meer heeft behaald, en het gemiddelde van de eindcijfers ten minste 6,0 bedraagt; of
  3. voor twee van zijn vakken waarvoor het eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer het cijfer 5 heeft behaald en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer het cijfer 6 of meer heeft behaald, en het gemiddeld van het eindcijfer ten minste 6,0 bedraagt; of
  4. voor één van de vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld als eindcijfer het cijfer 4 én voor een van deze vakken als eindcijfer het cijfer 5 heeft behaald en voor de overige vakken waarvoor het eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer het cijfer 6 of meer heeft behaald, en het gemiddelde van de eindcijfers ten minste 6,0 bedraagt;
- d. hij voor geen van de onderdelen lager dan het cijfer 4 heeft behaald; en
- e. hij voor de vakken culturele en kunstzinnige vorming en lichamelijke opvoeding van het gemeenschappelijk deel van elk profiel de beoordeling 'voldoende' of 'goed' heeft behaald.

Op de cijferlijst van de leerlingen worden alle vakken vermeld waarin de leerling examen heeft gedaan, ook eventuele extra vakken. De leerling mag kiezen of een extra vak vermeld wordt op de cijferlijst. Deze extra vakken vallen buiten de slaag/zakregeling.